

Talousjournalistin muotokuva

Miten suomalainen taloustoimittaja hankkii työssään tarvittavat tiedot ja taidot

Taina Kivelä

Tekijä Taina Kivelä	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Opinnäytetyön nimi Talousjournalistin muotokuva – Miten suomalainen taloustoimittaja hankkii työssään tarvittavat tiedot ja taidot	Sivu- ja liitesivumäärä 39 + 7
<p>Opinnäytetyössäni tutkin, antaako Haaga-Helia ammattikorkeakoulun journalismin koulutusohjelma riittävät valmiudet talousjournalistin työhön. Talousjournalistin kriittiset tiedot ja taidot selvitettiin kyselyllä, joka lähetettiin 233 suomalaiselle talousjournalistille maalikuussa 2015. Ohjelman anti analysointiin sekä omien kokemuksieni että kyselyyn saatujen 32 vastauksen perusteella, jotka muodostivat tutkimuksen kriteerit. Samalla piirtyi suomalaisen talousjournalistin muotokuva.</p> <p>Suomalaiset talousjournalistit ovat varttunutta ja hyvin koulutettua väkeä: Lähes 70 prosenttia on suorittanut ylemmän korkea-asteen tutkinnon, joista parhaiten työhön valmistavat filosofian (pääaine journalismi tai jokin muu), valtio- tai yhteiskuntatieteiden maisterin koulutus sekä sellaiset useamman tutkinnon yhdistelmät, joista yksi on korkea-asteen ylempi tutkinto. Työhön päädytään sattumalta ja viihdytään vuosikymmeniä: Uran keskimääräinen kesto on 24 vuotta ja mediaani 27. Talousjournalismin parissa siitä on kulunut keskimäärin 16 vuotta, ja muussa toimitustyössä vielä kahdeksan lisää. Puolet työskentelee talousmedian ja puolet yleismedian palveluksessa, kolme neljästä on taloustoimittajan tehtävissä.</p> <p>Talousjournalistille olennaista on ymmärtää yhteiskunnan, kansan- ja yritystalouden rakenteet ja mekanismit. Tärkeimmiksi tiedoiksi ja taidoiksi nimettiin seuraavat: 1) kansantalous, makrotalous, valtiontalous 2) yritystalous, yritysanalyysi, tilinpäätös, tilastot ja tunnusluvut 3) yhteiskunta, politiikka, poliittinen järjestelmä ja päätöksenteko 4) kielitaito: erityisesti suomi ja englanti sekä 5) matemaattiset taidot, laskutaito, loogisuus, analyttisyys. Välttämättömiä oppiaineita kyselyssä nimetyn 50 joukosta löytyi kaksi: journalistinen kirjoittaminen ja englannin kieli. Tärkeiden oppiaineiden luettelossa oli lisäksi 28 oppiainetta, jotka sopivat edellä mainittuihin viiteen kokonaisuuteen. Suurin osa näistä kuului pakollisena Haaga-Helian koulutusohjelmaan 2010, ja lisäksi muutamia oli siinä valinnaisena. Kokonaisuutena ohjelma antoi-kin varsin hyvät eväät talousjournalistin työhön, erityisesti jo valitsi pitkäksi kieleksi englannin. Kun koulutusohjelma viimeksi uudistettiin, pakolliset talousopinnot vähenivät merkittävästi – 28 opintopisteestä 12 pisteeseen. Kun talouskurssit lisäksi puuttuvat nyt valinnaisista kokonaan, vuoden 2014 koulutusohjelmaa ei ole enää perusteltua sanoa talouspainotteiseksi.</p> <p>Jos talouspainotteisuus halutaan palauttaa, vaihtoehtoja on ainakin kaksi: 1) Pidetään medianomin tutkinto ennallaan ja perustetaan uusi 60–80 opintopisteen talousjournalismin opintokokonaisuus, joka voisi johtaa myös ylempään ammattikorkeakoulututkintoon. 2) Muutetaan medianomin tutkinnon rakennetta luomalla siihen kolme 17 opintopisteen kokonaisuutta, joista opiskelijan on valittava kaksi, ja lisätään samalla valinnaisten talousopintojen määrää. Opintokokonaisuudet voisivat olla: kuvajournalismi, digijournalismi ja talousjournalismi. Talouskurssit voitaisiin tuottaa yhteistyössä Haaga-Helian journalismin ja liiketalouden koulutusohjelmien sekä Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun kanssa.</p> <p>Molemmat vaihtoehdot talouspainotteisuuden toteuttamiseksi antaisivat hyvät tiedot ja taidot sekä journalismista, yhteiskunnasta että taloudesta. Talousjournalistiksi tähtäävä saisi käytännön työssä testatun tietojen ja taitojen kokonaisuuden samasta oppilaitoksesta ja parhaimmillaan yhdellä tutkinnolla. Samalla säilytettäisiin mahdollisuus erikoistua kuva- ja digijournalismiin. Opiskelijoiden valinnanvapaus kasvaisi, mutta kokonaisuuden laatu säilyisi silti ennallaan tai jopa paranisi. Myös yhteistyö yli yksikkö- ja organisaatorajojen voisi laajentua ja koulutusjärjestelmän tehokkuus parantua.</p>	
Asiasanat journalismi, koulutus, talousjournalismi, talous, talouselämä, yhteiskunta	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Muutama sana matkustajasta	1
1.2	Opinnäytetyön tavoitteet, toteutus ja tulokset	2
2	Talousjournalismista ja talousjournalisteista	3
3	Suomalaisen talousjournalistin muotokuva	6
3.1	Talousjournalistit ovat varttunutta väkeä	7
3.2	Valtaosa filosofian, valtio- tai yhteiskuntatieteiden maistereita	9
3.3	Puolet töissä talousmedian ja puolet yleismedian palveluksessa	12
3.4	Kolme neljästä työskentelee toimittajana – esimiehetkin tekevät juttuja	13
3.5	Työhön päädytään sattumalta ja siinä viihdytään vuosikymmeniä	15
3.6	Yhteiskunnan ja talouden rakenteet ja mekanismit täytyy ymmärtää	18
3.7	Tärkeitä tiedot ja taidot: kansantalous, yritystalous, yhteiskunta ja poliittinen järjestelmä, kieli- ja laskutaito sekä analyysi	19
3.8	Yksikään tutkinnoista ei yksin riitä: yhteiskunta- tai taloustutkinto tarvitsee tuekseen toimittajakoulutusta ja päinvastoin	22
4	Analyysi ja pohdinta	24
4.1	Talousjournalistit arvioivat 50 oppiaineen merkityksen	25
4.2	Tärkeimmät oppiaineet: journalistinen kirjoittaminen, englanti, suomi sekä tiedonhankinta ja analyysimenetelmät	28
4.3	Vuoden 2010 ohjelmassa oli paljon talousjournalistille olennaisia oppiaineita	29
4.4	Englannin kielen kokonaisuus oli talousjournalistille tärkeä ja onnistunut	30
4.5	Kuvajournalismi hyvä lisä mutta ei talousjournalistille tärkeä	31
4.6	Vuoden 2014 ohjelmaa ei ole perusteltua kutsua talouspainotteiseksi	31
4.7	Jos tavoitteena edelleen on talouspainotteisuus, jotakin pitäisi tehdä	33
	Vaihtoehto 1: Talousjournalismin opintokokonaisuus	34
	Vaihtoehto 2: Nykyisen medianomin koulutusohjelman muuttaminen	35
5	Lopussa kiitos seisoo	37
	Lähteet	38
	Liitteet	40
	Liite 1. Kysely talousjournalistin työssä tarvittavasta osaamisesta	40

1 Johdanto

Syksyllä 2012 aloitin opintoni Haaga-Helia ammattikorkeakoulun journalismin aikuisopiskelijoiden koulutusohjelmassa. Opintojeni tavoitteena oli alusta alkaen työ talousjournalismin parissa, sillä jo kolmen vuosikymmen ajan talous on ollut olennainen osa koulutustani, työtäni ja vapaa-aikaani. Halusin uudelle uralle, mutta viedä samalla aikaisemman kokemukseni ja vanhan osaamiseni uuteen käyttöön.

Tahdoin tehdä tarinoita taloudesta, siihen voisi kiteyttää toiveeni tulevasta opintojen alusta. Kunnianhimoinen tavoitteeni oli oppia kirjoittamaan taloudesta toisella tavalla: kyseenalaistaa talouselämän ja sen toimijoiden totuttuja ajattelutapoja ja totuuksia. Halusin myös kirjoittaa niin, että muutkin kuin ammattilaiset saisivat jutuista jotakin irti. Toki tahdoin kirjoittaa myös genren perinteen mukaan, juttuja ammattilaisista ja ammattilaisille.

Kolmen vuoden opintojen jälkeen olen nyt pitkän matkan käännekohdassa: siirtymässä talousjuttujen suurkuluttajasta niiden tuottajaksi. Nyt on aika pohtia, mitä olen jo oppinut, ja mitä vielä on opittavana.

1.1 Muutama sana matkustajasta

Olen monessa muutoksessa mukana ollut tietotyön ja johtamisen ammattilainen. Kotoisin olen Posiolta – metsäsaamelasta Aikia Aikiaanpojan sukua vuosisatojen takaa. Takana on pitkä ja mielenkiintoinen ura monenlaisissa asiantuntija- ja johtotehtävissä IT-, finanssi- sekä liikkeenjohdon konsultoinnin toimialoilla.

Opiskelin Oulun yliopistossa tietojenkäsittelyoppia, yritystalous- ja tilastotieteitä ja suoritin maisterin tutkinnon vuonna 1988. Sen jälkeen olen työskennellyt sekä yrittäjänä että palkansaajana, ja työnantajiani ovat olleet muun muassa Kansallispankki, Rahoitustarkastus, Suomen Pankki, Ernst & Young Oy ja oma yritykseni CG tukipalvelut Oy. Talouden analyysi, sekä mikro- että makrotasolla, ovat olleet olennainen osa työtäni koko työurani ajan. Kuulun siihen kummalliseen joukkoon, jolle luvut ja tilastot kertovat kiehtovia tarinoita.

Talouselämän aktiivinen seuraaminen on kuulunut jokaiseen päivääni vuosikymmenten ajan: olen taloustiedon, -juttujen ja -kirjallisuuden pitkän linjan suurkuluttaja. Opintojeni aikana olen myös kirjoittanut talouteen liittyvistä asioista kahdelle toimeksiantajalle: hallitus-, talous- ja tarkastusalan ammattilaisille suunnatulle Balanssi-lehdelle ja Suomen Kuvalehdelle, jossa suoritin neljän kuukauden työharjoitteluni syksyllä 2014.

1.2 Opinnäytetyön tavoitteet, toteutus ja tulokset

Aluksi kuvaan lyhyesti opinnäytetyöni teoreettisen viitekehyksen. Luvussa kaksi siis kerrotaan, mitä tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan, kun puhutaan talousjournalismista ja talousjournalisteista. Lisäksi pohditaan talousjournalistien suhdetta suurimpaan yleisöön – talouselämän ja -tieteen tekijöihin, asiantuntijoihin ja päätöksentekijöihin – ja usein kuultua kritiikkiä talousjournalistien kritiikittömyydestä sekä kyvyttömyydestä tai haluttomuudesta talouselämän arvojen, toimijoiden, toimintamallien ja totuuksien kyseenalaistamiseen.

Työni empiirisen viitekehyksen olen laatinut suomalaisille taloustoimittajille lähetetyn kyselyn (liite 1) perusteella. Luvussa kolme kuvattu viitekehys määrittelee paitsi matkani maalin myös tutkimukseni kriteerit, ja samalla piirtää suomalaisen talousjournalistin muotokuvaa. Kuva ja kehys muodostuvat vastauksista kysymyksiin:

- Millainen koulutus ja työkokemus suomalaisella talousjournalistilla on?
- Missä hän työskentelee ja mitkä hänen tehtävänsä ovat?
- Millaisia tietoja ja taitoja talousjournalistilla pitää olla?
- Miten suomalainen taloustoimittaja hankkii työssään tarvittavat tiedot ja taidot?
- Mitä oppiaineita pitäisi sisällyttää talousjournalistin koulutusohjelmaan korkeakoulussa tai yliopistossa? Mitkä niistä ovat olennaisia ja mitkä vähemmän tärkeitä?

Luku neljä sisältää työni analyysin ja pohdinnan. Pohdin omia kokemuksiani suhteessa luvussa kolme esitettyyn empiiriseen viitekehykseen: Antaako Haaga-Helian 240 opintopisteen laajuinen journalismin koulutusohjelma riittävät valmiudet talousjournalistin työhön? Analysoin koulutusohjelmaa kokonaisuutena sekä omien kokemuksieni että suomalaisille talousjournalisteille tehdyn kyselyn tulosten perusteella, ja esitän johtopäätösten lisäksi myös kehittämisehdotuksia. Toivon, että niistä on hyötyä koulutusohjelman jatkuvassa kehittämistyössä, ja miksei myös arjen opetuksessa ja opinnoissa.

2 Talousjournalismista ja talousjournalisteista

Antti Mikkosen vuonna 1998 teoksessaan ”Rahavallan rakkikoirat” esittämää määritelmää talousjournalismista lainataan usein. Mikkosen määritelmä kattaa talousjournalismin tyypillisimmät kohteet, välineet ja lopputuotteet. Sen sijaan talousjournalismin käyttäjät eli yleisö ilmastaan varsin epätarkasti.

Olen ymmärtänyt talousjournalismin prosessiksi, joka median välityksellä tuottaa faktapohjaisia sanomia elinkeinoelämästä, kansantaloudesta ja maailmantaloudesta suhteellisen laajan yleisön tiedontarvetta tyydyttämään. Talousjournalismia välittäviä medioita ovat sanoma- ja aikakauslehdet, radio, televisio ja uudet sähköiset välineet. Lopputulos voi olla lyhyt uutispätkä, laaja reportaasi, dokumentti, henkilöhaastattelu, toimittajan kommentti, pääkirjoitus, keskusteluohjelma, tiivistä numerotietoa sisältävä taulukko, graafi, kuvajuttu tai muu. (Mikkonen 1998, 8)

Markku Hurmeranta puolestaan täsmentää Mikkosen epätarkaksi jättämää yleisöä määritellesään talousjournalismin ja sen käyttäjät väitöskirjassaan (2012). Hurmerannan mukaan talousjournalismi on journalismin alagenre, joka määrittyy käsittelemänsä aihepiirin perusteella. Siihen pätevät hänen mukaansa samat lainalaisuudet kuin mihin tahansa muuhunkin journalismiin, mutta sillä lisäyksellä, että talousjournalismiin liittyy varsin keskeisesti ulottuvuus, jota Hurmeranta kutsuu työvälinefunktioiksi. Keskeisimmälle kohderyhmälleen – talousinformaatiota työssään tarvitseville ammattilaisille – talousmedia on hänen mukaansa myös suoranainen työväline. (Hurmeranta 2012, 27–28)

Myös Mikko Koistisen artikkelissa ”Pelkkää taloutta” arvioidaan, että talousosastojen jutut kirjoitetaan talouselämästä ymmärtäville ja päättävälle, ja argumentointi tapahtuu talouden logiikan varassa ja sen ehdoilla. Lisäksi Koistinen pitää talousjuttujen yleisöä paitsi arvoiltaan yhteneväisenä myös elitistisenä joukkona, jolle verrattain monimutkaisia talouden syy-seuraussuhteita ei ole tarpeen kirjoittaa auki, sillä lukijoilla oletetaan olevan tarvittava esiymmärrys asioista. (Koistinen 1998, 54–55) Käytäntö on havaintojeni mukaan sama muillakin journalismin erityisalueilla, ja hyvä niin. Vai pitäisikö esimerkiksi jalkapallosta kirjoitettaessa sisällyttää jokaiseen juttuun kuvaus pelin säännöistä, kilpasarjojen rakenteesta tai pelin historiasta? Ei tietenkään, sillä sellaisille jutuille ei olisi lukijoita. Sama pätee kulttuurijuttuihin. Kulttuurisivujen jutut on tarkoitettu kulttuuriin perehtyneille. Koistinen pitää talousjuttujen yleisöä elitistisenä, minä puolestani olen taipuvainen ajattelemaan kulttuurijuttujen yleisöä elitistisenä. Sekä minä ja Koistinen taidamme kuitenkin olla väärillä jäljillä elitistisyyden suhteen. Tiettyyn asiaan erikoistuneelle yleisölle kirjoitettaessa ei ole elitististä olettaa, että se tuntee alueen peruskäsitteet hyvin, se on pragmaattista. Mutta oletus johtaa siihen, että lukijan pitää todella olla perehtynyt tähän erityisalueeseen,

muuten oikeidenkin tietojen tulkinnoissa mennään helposti harhateille. Talouden ammattilaiset osaavat halutessaan kyseenalaistaa talousjutuissa esitetyt asiat samoin kuin kulttuurin ammattilaiset kulttuurijuttujen, muut kuin ammattilaiset sen sijaan ovat tässä suhteessa heikommassa asemassa. Jos tämä on elitismia, niin siinä tapauksessa se koskee kaikkia journalismin osa-alueita samalla lailla.

Koistinen väittää myös, että talousjuttujen lukijat ja tekijät jakavat saman arvomaailman ja perusoletukset kyseenalaistamatta (Koistinen 1998, 57–58). Itse talouden ammattilaisena ja heitä paljon tuntevana tiedän, että talouden ammattilaisilla on monenlaisia arvomaailmoja, ja kaikki eivät jaa samoja talouden perusoletuksia, vaikka ne toki ymmärtävät ja usein myös työssään käyttävät. Ymmärtäminen tai käyttäminen ei välttämättä tarkoita kyseenalaistamatonta hyväksyntää. Teorioiden ja olettamien käytön perusteena on monesti se, ettei parempaankaan ole tarjolla, vaikka heikkoudet ovat hyvin tiedossa. Toki helppous ja vaivattomuus saattaa olla käytön motiivina vieläkin useammin.

Talousjutut myös parhaimmillaan nimenomaan kyseenalaistavat hallitsevat talousteoriat. Esimerkiksi valtion velkaantumiseen ja elvytykseen liittyvä keskustelu on viime aikoina ollut vilkasta. Erilaisiin talousteorioihin ja olettimiin perusteltuja kantoja löytyy sekä lisävelalla elvyttämisen että sen lopettamisen puolesta. Usein samalla teorialla perustellaan täysin vastakkaisiakin kantoja. Talous ei ole yksinkertainen asia, ei edes ammattilaiselle, se on pulman ydin. Talousjournalistit tunnistavat haasteen hyvin. Kun Carl-Gustav Lindén lähetti Nokia-uutisointia koskenutta väitöskirjaansa varten kyselyn Taloustoimittajat ry:n jäsenille, suuri osa vastaajista arvioi, että taloustoimittajien haaste on esittää monimutkaiset asiat niin, että yleisö ymmärtää ne (Koho 2012, 10–11). Toki haastetta on varmasti myös toimittajan oman ymmärryksen suhteen (Hulkko 2013).

Talousjournalismia moititaan usein siitä, että toimittajat toistavat kyseenalaistamatta talouselämän päättäjien ja asiantuntijoiden näkemyksiä ja lausuntoja faktoina (muun muassa Hanska & Kuparinen 2013 ja Hulkko 2013). Myös Hurmeranta nostaa esiin kritiikin, jonka mukaan taloustoimittajat samaistuvat business-yhteisöön ja tekevät ratkaisujaan enemmän sen viiteryhmän arvomaailman mukaisesti kuin journalististen käytäntöjen mukaan (Hurmeranta 2012, 27–28).

Kolme kokenutta talousjournalistia – Kalle Heiskanen, Tapio Honkamaa ja Harri Vänskä – puolestaan arvioivat teoksessaan ”Hyväuskoisuudesta kriittisyyteen” talousjournalisteilta vaadittavaa ammattitaitoa ja asennetta seuraavasti:

Jos sisällöistä yrittää löytää joitakin yhtäläisyyksiä, niin kaikki kirjoittajat näyttävät ka-
tuvan tiettyä kritiikittömyyden puutetta, he muistuttavat ammattimaisuuden ja koke-
muksen merkityksestä, he toivovat enemmän analyttisyyttä ja oikea-aikaisuutta, ko-
rostaen myös tiedon hankinnan ja henkilökohtaisen verkostoitumisen tärkeyttä. Miltä
huomisen talousjournalismi sitten näyttää? Jos tekee arvauksen yhden avainsanan
suhteen, niin se on eettisyys. Journalismin tekijät kyseenalaistavat entistä useammin
talouselämän päättäjien arvot ja todellisen yhteiskuntavastuun. (Heiskanen, Honka-
maa & Vänskä 2012, 11)

Kirjoittajat siis myöntävät omalta osaltaan moitteen kritiikittömyydestä ja analyttisyyden
puutteesta aiheelliseksi, mutta uskovat tulevien ammattilaisten onnistuvan heitä paremmin
vastuullisen ja kyseenalaistavan talousjournalismin tuottamisessa. En siis ole yksin kunni-
anhimoisen tavoitteeni kanssa.

Millaisia tietoja, taitoja ja osaamista talousjournalismin tekijöiltä vaaditaan? Heiskanen ja
kumppanit korostivat edellä kokemusta, ammattimaisuutta, tiedon hankintaa ja verkostoi-
tumista. Hurmeranta taas toteaa, että varsinaisesta professiosta ei voi kirjaimellisesti pu-
hua, koska alalla ei ole olemassa esimerkiksi yksiselitteisiä koulutus- ja pätevyysvaati-
muksia. Ammattiin kuuluu kuitenkin erikoisvaatimuksena substanssin syvällisempi osaa-
minen. Lisäksi toimittaja on Hurmerannan mielestä usean toimenkuvan loukussa, sillä
substanssin lisäksi hänen täytyy osata tekstinteko, kuvitus, verkkotekstien ajastaminen,
linkitys, videointi ja ties mitä muuta. (Hurmeranta 2012, 43). Koulutus- ja pätevyysvaati-
muksien puuttumisesta huolimatta talousjournalistien ammattikunta on olemassa, ja am-
mattinimikkeet taloustoimittaja ja talousjournalisti ovat vakiintuneet käyttöön (muun muas-
sa Koho 2013, 10). Ammatin osaamisvaateet ovat vaativat ja monipuoliset, tarvitaan sekä
talouden että journalismin syvällistä osaamista ja monia välinetaitoja.

Haaga-Helian ammattikorkeakoulu tekee parhaansa vastatakseen haastaviin osaamis-
vaateisiin. Sen journalismin koulutusohjelmasta (HAAGA-HELIA 2015) löytyy edellä mai-
nittuihin taitoihin ja osaamisiin liittyvien kurssien lisäksi paljon muuta. Kaikenosaajia ei silti
ole edelleenkään olemassa, ja moniosaajatkin ovat harvassa. Siksi monissa organisaati-
oissa uskotaan ja panostetaan erikoistumiseen. Niin Haaga-Heliassakin, sillä sen journa-
lismen koulutusohjelma on talouspainotteinen. Mutta antaako se valmiudet talousjournalis-
tin työhön? Jotta sen saisi selville, pitää ensin kysyä, mitkä ovat talousjournalistin kriittiset
tiedot, taidot ja osaaminen? Ja miten ne ammattilaisten mielestä olisi paras hankkia?

Seuraavassa luvussa näihin kysymyksiin vastaavat suomalaiset talousjournalistit. Samalla
piirtyy suomalaisen talousjournalistin muotokuva.

3 Suomalaisen talousjournalistin muotokuva

Suomalaisen taloustoimittajan ammatissaan tarvittavia tietoja ja taitoja selvitettiin kyselyllä. Kysely lähetettiin maalikuussa 2015 sähköpostitse 233 talousjournalistille, jotka työskentelevät 16 eri suomalaisen viestimen – aikakauslehtien, sanomalehtien, radion, television ja uutistoimistojen – palveluksessa. Viestimet valittiin Markku Hurmerannan vuonna 2012 valmistuneen väitöskirjaan sisältyvän kyselytutkimuksen tulosten perusteella. Hurmerannan kyselytutkimus tehtiin vuonna 2009, ja sen kohderyhmänä oli 2 100 omassa työssään taloustietoa tarvitsevaa ammattilaista, joita Hurmeranta kutsuu valkokaulustyöläisiksi. Heistä valtaosa tavoitettiin Suomen Ekonomiliiton¹ – SEFE ry:n jäsenrekisterin kautta. Lisäksi kysely lähetettiin satunnaisotoksella 100 hengelle Finanssialan keskusliiton² jäsenyrityksiin. Näin haluttiin turvata finanssialan vastaajien edustus, koska ala on Hurmerannan mukaan todellinen talousjournalismin suurkuluttaja³. Kyselyyn tuli kaikkiaan 424 vastausta eli 20 prosenttia koko otoksesta. (Hurmeranta 2009, 9–10)

Kun Hurmeranta pyysi vastaajia nimeämään viisi tärkeintä yksittäistä talousmediaa, järjestys muodostui seuraavaksi: Kauppalehti (verkko), Kauppalehti (printti), Helsingin Sanomat, Talouselämä (printti), YLE:n tv-uutiset, MTV3:n uutiset, Taloussanomat (verkko), Kauppalehden talousuutiset tv:ssä, asuinalueen maakunnan ykköslehti, Uutistoimisto Bloomberg, Talouselämä (verkko), Financial Times, Huvudstadsbladet (printti), Uutistoimisto Reuters, Dagens Industri, Financial Times (verkko) ja Uutistoimisto Startel. (Hurmeranta 2012, 142–145).

Omassa kyselyssäni en eritellyt printtiä ja verkkoa, sillä samat toimittajat tuottavat nykyisin sisällöt viestimensä kaikkiin kanaviin. Lisäksi rajasin kyselyni suomalaiseen mediaan. Kyselyn saivat Hurmerannan tutkimuksessa mainituista kuuden kärki, joka erottui tutkimuksessa selvästi. Lisäksi valitsin pääosin Hurmerannan tutkimuksen perusteella (Hurmeranta 2012, 223) ja osin satunnaisesti kymmenen muuta mediaa, joissa taloustoimittajat on nimetty erikseen. Kyselyyn valitut mediat ja kyselyn saajien lukumäärät on esitetty alla aakkosjärjestyksessä:

- Arvopaperi (8)

---

¹ Suomen Ekonomiliitto – SEFE ry on kauppatieteellisen yliopistotutkimuksen suorittaneiden ja alan opiskelijoiden palvelu- ja etujärjestö.

² Finanssialan keskusliitto vastaa pankkien, vakuutusyhtiöiden, rahoitusyhtiöiden, arvopaperivälittäjien ja finanssialan työnantajien edunvalvonnasta.

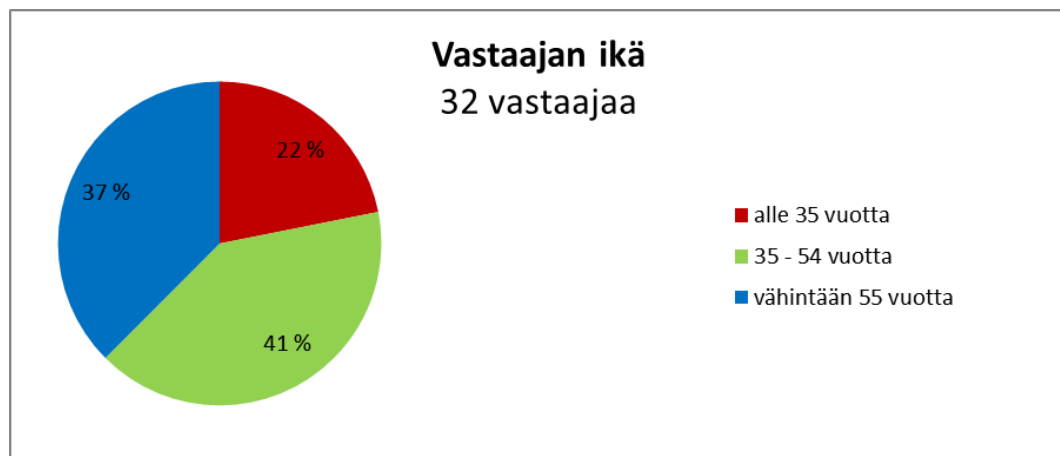
³ Itse yli kaksi vuosikymmentä finanssisektorilla työskennelleenä voin vahvistaa väittämän. Monesti olen kesälomalla päättänyt pitää vapaata talousmedian seuraamisesta siinä koskaan onnistumatta.

- Helsingin Sanomat (33)
- Kaleva (1)
- Kauppalehti (50)
- Keski-Suomalainen (4)
- Maaseudun tulevaisuus (10)
- MTV (9)
- Savon Sanomat (4)
- Sisä-Suomen Lehti (1)
- Suomen Kuvalehti (3)
- STT-Lehtikuva (14)
- Taloussanomat / Startel (24)
- Talouselämä (35)
- Turun Sanomat (4)
- Vasabladet (1)
- Yle (30)
- Vapaat toimittajat (5)

Sain kyselyyni 32 vastausta, eli 13 prosenttia saajista vastasi kysymyksiin. Taloustoimittajan ry:n sihteerin Johannes Niemeläisen arvion mukaan ammatissa toimivien talousjournalistien lukumäärän vastaa jotakuinkin yhdistyksen jäsenmäärää, joka on noin 300. Kun tarkastellaan kyselyyn saatuja vastauksia kokonaisuutena, vastaajia on riittävästi edustamaan ammattikuntaa ja sen kantoja luotettavasti.

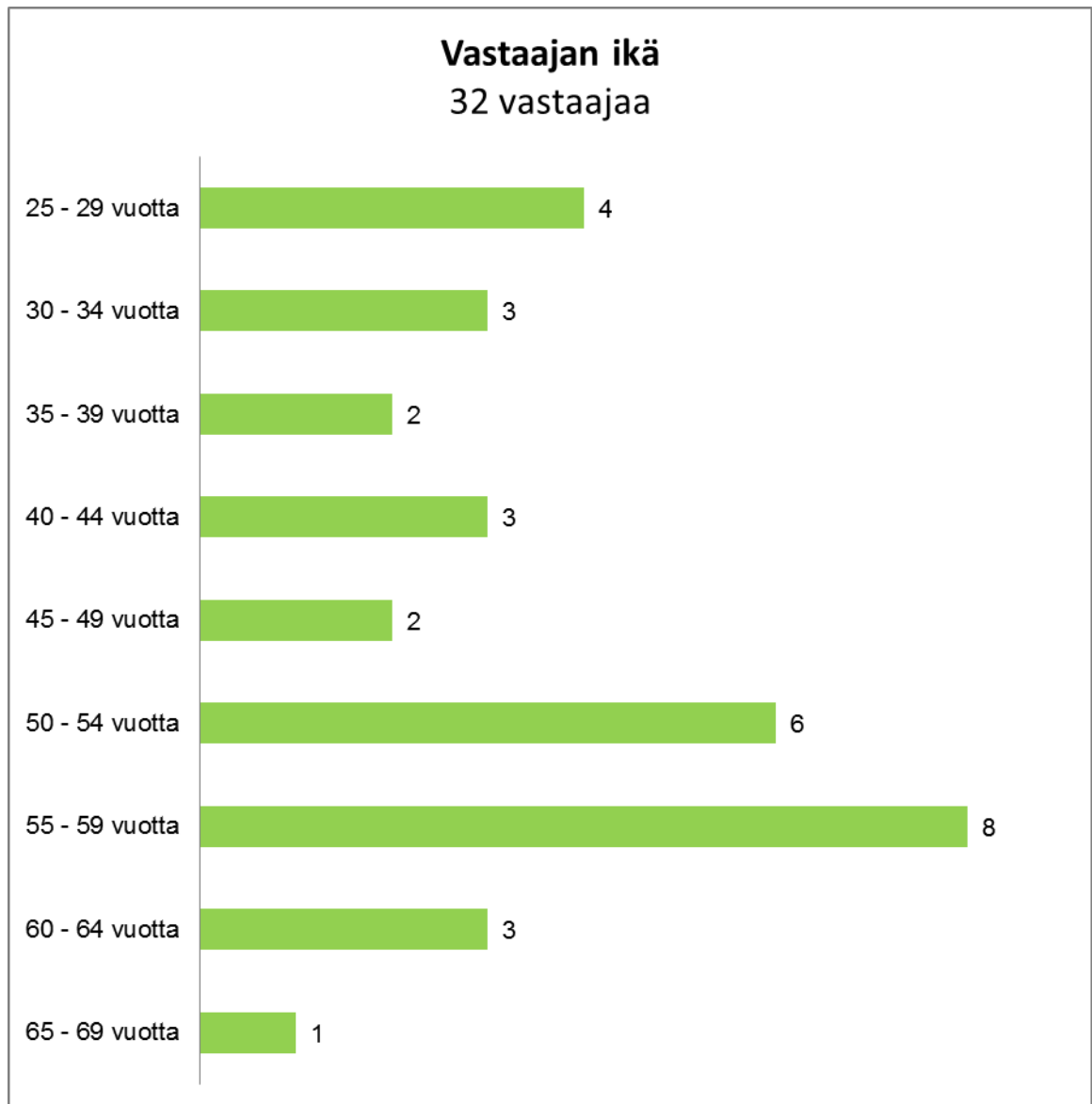
3.1 Talousjournalistit ovat varttunutta väkeä

Kyselyn 32 vastaajasta 17 oli miehiä ja 15 naisia, ja molemmat sukupuolet ovat tasavahvasti edustettuina. Vastaajien ikäjakauma on esitetty kuvioissa 1 ja tarkemmin kuviossa 2.

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneiden talousjournalistien ikäjakauma (n = 32)

Talousjournalistien tiedetään olevan varttunutta väkeä (Koho, 10), Tämä kysely vahvistaa asian: Vastanneista suurin osa eli 41 prosenttia on 35–55 -vuotiaita, ja nuorten eli alle 35-vuotiaiden osuus (22 prosenttia) on merkittävästi pienempi kuin yli 54-vuotiaiden (37 prosenttia). Alle 45-vuotiaiden osuus on 38 prosenttia, kun koko Suomen väestöstä heitä on Tilastokeskuksen tietojen mukaan 47 prosenttia (Tilastokeskus 1). Tilastokeskuksen tutkimuksessa vuonna 2007 todettiin, että merkittävä osa työllisistä on yli 54-vuotiaita, kun heidän osuutensa oli 17 prosenttia (Tilastokeskus 2). Vastaavan ikäisiä talousjournalisteja tässä kyselyssä on peräti 38 prosenttia. Näin ollen talousjournalistit joko ovat ikään-tyneempiä kuin muut työlliset, tai heistä vanhemmat ovat nuorempia innokkaampia vastaamaan. Tätä opinnäytetyötä ajatellen epäsuhdasta ei ole haittaa, sillä eri-ikäisten vastauksia tarkastellaan kokonaisuutena, ja työkokemuksesta on hyötyä vastaamisessa.

Kuvio 2. Vastaajien ikäjakauma (n=32)

3.2 Valtaosa filosofian, valtio- tai yhteiskuntatieteiden maistereita

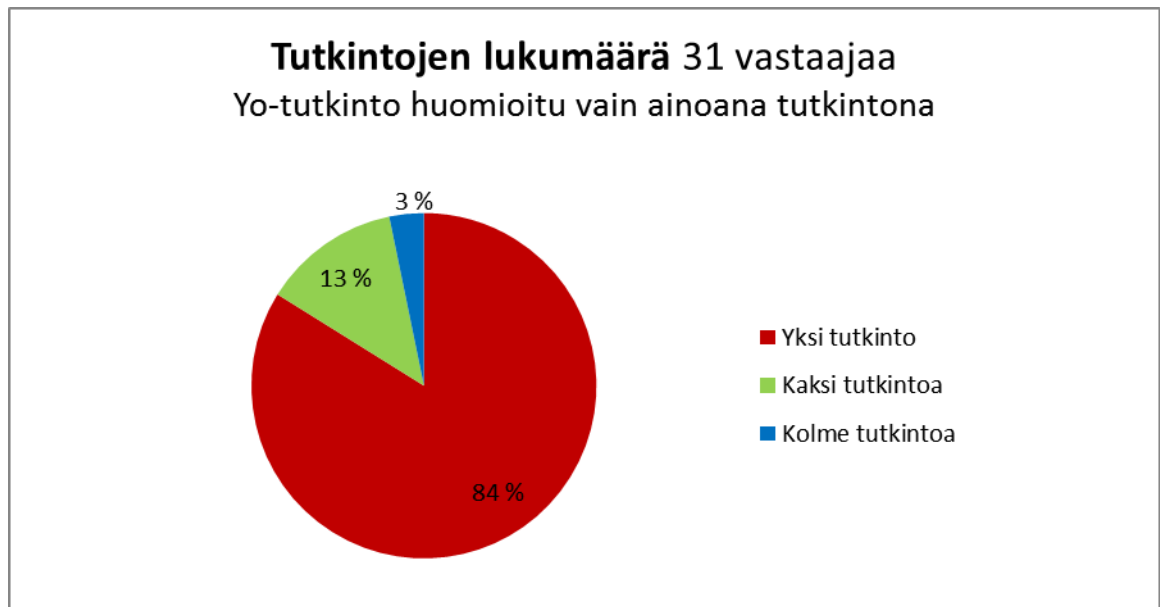
Vastaajien omaa koulutusta koskevaan kysymykseen saatiin 31 vastausta. Valtaosa journalisteista eli 68 prosenttia on suorittanut ylemmän korkeakoulu- tai yliopistotutkinnon. Alempi korkea-asteen tutkinto on 13 prosentilla ja 19 prosenttia on suorittanut ylioppilas-tutkinnon tai muun toisen asteen tutkinnon. Verrattuna koko väestöön koulutustaso on hyvin korkea, sillä ylemmän korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täytäneestä väestöstä vuoden 2013 lopussa oli noin 9 prosenttia ja vähintään alimman korkea-asteen suorittaneiden noin 29 prosenttia (Tilastokeskus 3).

Kuvio 3. Vastaajien korkein tutkinto (n = 31)

Kuviosta 4 nähdään, että kun ylioppilastutkinto huomioidaan vain ainoana tutkintona, yhden tutkinnon suorittaneiden osuus vastanneista on 84 prosenttia. Kaksi tutkintoa on 13 prosentilla, ja yksi vastaajista on suorittanut peräti kolme tutkintoa.

Vastaajien suorittamien tutkintojen määrä on yhteensä 37. Tutkinnot jakaantuvat kuviossa 5 esitetyllä tavalla. Valtiotieteiden maistereiden osuus on suurin, kahdeksan tutkintoa eli 21 prosenttia kaikista. Yhteiskuntatieteiden maistereita on viisi ja filosofian maistereita kolme. Muita maisterintutkintoja on viisi, näistä yksi oikeustieteiden ja yksi kauppatieteiden, kolme vastaajaa ei ilmoittanut maisterin tutkintonsa laatua. Toimittajan tutkinnon (sosiologi tai medianomi) on suorittanut neljä vastaajaa. Koska kaikki vastaajat eivät ilmoittaneet pääainettaan, journalismia pääaineenaan opiskelleiden määrää ei voi varmasti päätellä. Se on kuitenkin tutkintonimikkeiden perusteella varsin pieni, alle kymmenen.

Kuvio 4. Vastaajien tutkintojen lukumäärä (n = 31)

Kuvio 5. Kaikki vastaajien suorittamat tutkinnot, kun ylioppilastutkinto huomioidaan vain ainoana tutkintona (n = 31)

Taulukosta 1 nähdään, että 21 eli 66 prosenttia ilmoitti täydentäneensä opintojaan ensimmäisen tutkinnon suorittamisen jälkeen. Kymmenen vastaaja ei kertonut jatko-opinnoistaan, mutta se ei tarkoita välttämättä sitä, ettei niitä ole. Yhdeksän heistä on suorittanut ylemmän yliopistotutkinnon (filosofian, valtiotieteiden tai yhteiskuntatieteiden maisterin tutkinto) ja yhden tutkinto on tuntematon.

Taulukko 1. Vastaajien lisäkoulutus ja muut tutkinnot

Lisäkoulutus ja muut tutkinnot 21 vastaajaa
Työn ohessa talousaiheisia kursseja
Certificate of Higher Education (Economics)
Sisällytin kansantaloustieteen perusopinnot tutkintooni.
Medianomin (journalismi) amk-tutkinto, vajaa.
Sivulaudatur (tiedotusoppi) Helsingin yliopistossa päättötutkinnon jälkeen
Yhteiskuntatieteen opintoja Tampereen yliopistossa. Lehti-, radio- ja tv-työn kurssit. Lähinnä tuo opiskelu mahdollisti pääsyn journalistisiin työpaikkoihin.
Talousjournalismin täydennysopintoja, esimerkiksi Taloudellinen tiedotustoimisto (TAT) Omaehtoista talouteen liittyvien kirjojen lukua. Työssä oppii joka päivä uutta.
Viestinnän YAMK kesken
Talouspolitiikan johtamiskurssi ja jatkokurssi, idänkaupan kurssi, kieliopintoja, maanpuolustuskurssi
Alma Median toimittajakoulu
M.Sc. opinnot London School of Economicsissa (Työmarkkinasuhteet, henkilöstöhallinto) Journalist Fellow, Reuters Institute for the Study of Journalism, tutkijastipendi, Sanomain Säätiö 2008-2009
Yo-merkonomi, Turun kauppaoppilaitos, laskentatoimen linja
Opintoja Tampereen yliopiston kauppakorkeakoulussa (laskentatoimi).
Journalistin PD-ohjelma 40 opintoviikkoa (Jyväskylän yliopisto)
Ympäristöjournalismin peruskurssi, Journalismin peruskurssi (Tampereen yliopisto)
Toimittajat yrityksissä (Taloudellinen tiedotustoimisto)
Historiaa, taloustieteen kursseja
Muutama irtokurssi maisterinohjelmasta Helsingin yliopistossa
Olen opiskellut kieliä, Euroopan integraatiota, kansainvälistä politiikkaa ja maailman taloutta erilaisissa jatkokoulutusohjelmissa. Opintoihin on liittynyt jaksoja ulkomailla.
Toimittajatutkinto Tampereella
Taloudellisen tiedotustoimiston Toimittajat yrityksissä -kurssi 1987
Sitran Talouspolitiikka-kurssi 2004.
Tiedottajan tutkinto (Markkinointi-instituutti)
Tutkivan journalismin pitkä kurssi (Tampereen yliopisto)
Kirjallisuuden peruskurssi yliopisto
Taloudellisen tiedotustoimiston talousjournalismikoulutus opiskelijoille
Sanoman toimittajakoulun talouskurssit
Nordean Treasury Management Workshop

Moni vastaajista (12 henkilöä) on täydentänyt opintojaan journalismilla, viestinnällä tai tiedotusopilla, koti- tai ulkomaisten mediayhtiöiden toimittajakouluissa tai korkeakoulujen ja yliopistojen kursseilla sekä kotimaassa että ulkomailla. Kauppatieteen tutkintojen osuus on pieni sekä keski- että korkea-asteella. Useat (12 henkilöä) ovatkin täydentäneet koulutustaan taloustieteen opinnoilla esimerkiksi Sitran tai Taloudellisen tiedotustoimiston (TAT) kursseilla sekä erilaisilla opintokokonaisuuksilla koti- tai ulkomaisissa yliopistoissa.

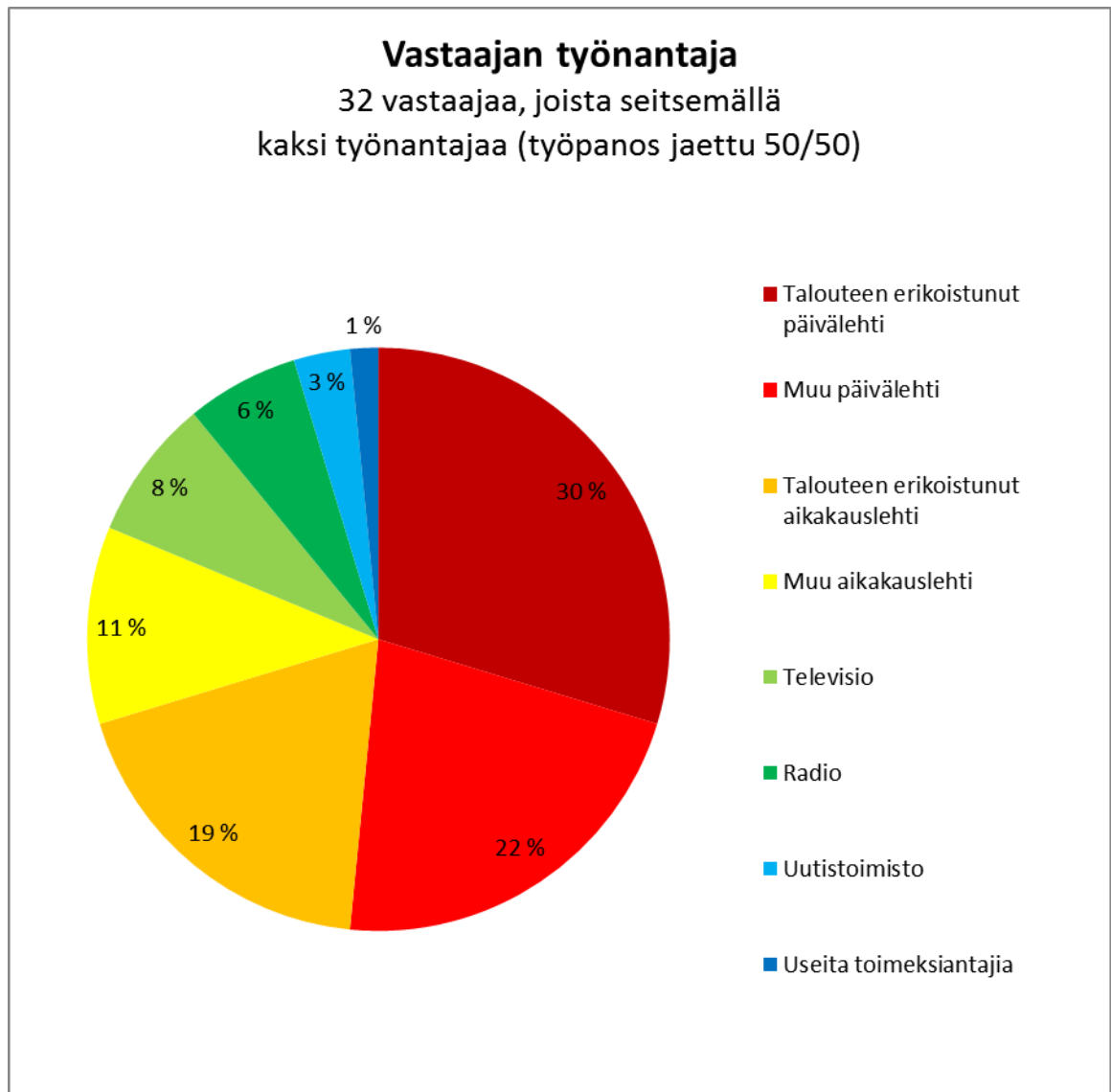
Tutkintojen kirjon ja monipuolisten jatko-opintojen perusteella voi päätellä, että suurin osa ylemmistä korkea-asteen tutkinnoista ei yksin riittävästi pätevöitä taloustoimittajan työhön, eikä yksikään alemman korkea-asteen tai keskiasteen tutkinnoista. Vastausten perusteella parhaiten työhön valmistavat filosofian (pääaine journalistiikka tai joku muu), valtiotieteiden ja yhteiskuntatieteiden maisterin koulutus sekä sellaiset useamman tutkinnon yhdistelmät, joista yksi on korkea-asteen ylempi tutkinto.

3.3 Puolet töissä talousmedian ja puolet yleismedian palveluksessa

Vastaajista noin puolet työskentelee talousmedian – talouteen erikoistuneen päivä- tai aikakausilehden tai uutistoimiston – palveluksessa. Toisen puolikkaan työnantajia ovat muut päivä- tai aikakauslehdet, radio, televisio tai uutistoimisto. Tarkempi jako, joka on esitetty kuviossa 6, kuvaa hyvin suomalaisen talousmedian kärjen kapeutta. Kauppalehti on ainut talouteen erikoistunut printtinä julkaistava päivälehtemme. Taloussanomat taas ilmoittaa olevansa Suomen suurin talousmedia verkossa. Sen koko toimittajakunta työskentelee myös Startel-uutistoimiston palveluksessa. Sen sijaan talouteen ainakin osittain erikoistuneita aikakauslehtiä on kyselyssä mukana olleiden Arvopaperin ja Suomen suurimman talousaikakauslehden Talouselämän (molemmat Talentumin julkaisuja) lisäksi useita muita (Aikakausimedia 2015). Myös talousasioita painottavia ammatti-, asiakas-harraste-, järjestö- ja opiskelijalehtiä julkaistaan runsaasti.

Suuri osa taloustoimittajista työskentelee siis yleismedian palveluksessa, lisäksi monet mediat ovat viime aikoina yhdistäneet taloustoimituksen joko politiikan tai yhteiskuntatoimituksen kanssa, kuten yksi kyselyyn vastanneista kommentoi.

Toimittajan työ on isossa muutoksessa tällä hetkellä ja perinteiset rajat erikoistoimittajien väliltä ovat ryskymässä. Taloustoimittaja taitaa olla aika katoava luonnonvara, sillä talouden juttuja kirjoittavat monissa toimituksissa myös muut yhteiskuntatoimittajat elleivät muutkin. Poikkeuksena ovat harvat talouslehdet, mutta niissäkin edellytetään osaamista ja seurantaa laajemmalti yhteiskunnasta. (KYSELY 2015)

Kuvio 6. Vastaajien työnantaja, kun usempia työnantajia ilmoittaneiden työpanos on jaettu tasan työnantajien kesken (n=32)

3.4 Kolme neljästä työskentelee toimittajana – esimiehetkin tekevät juttuja

Kyselyyn vastanneista 24 henkilöä eli 75 prosenttia työskentelee taloustoimittajina, kuten kuviosta 7 käy ilmi. Kuviossa useampia työtehtäviä ilmoittaneiden työpanos on jaettu tasan eri työtehtävien kesken. Muissa toimittajan tehtävissä, joissa talousasioista kirjoittaminen kuuluu työnkuvaan, työskentelee 4,5 henkilöä. Loput vastaajista työskentelevät tuottajina tai toimitussihteereinä sekä erilaisissa esimiestehtävissä (päätoimittaja, toimituspäällikkö, uutispäällikkö) toimituksessa. Merkille pantavaa on, että kaikki viisi esimiestä ilmoittivat tekevänsä myös toimittajien töitä. Tämä voi olla merkki taloustoimittajien itseohjautuvuudesta, mutta myös resurssien tai työnjaon puutteista. Kyse voi yksinkertaisesti olla myös toimialan perinteisestä työnjaosta ja arvoista: sisällön tuottamista halutaan jatkaa vaikka esimiestehtävän kustannuksella.

Toinen huomiota kiinnittävä seikka on, että yksikään vastaajista ei työskentele datajournalistina tai analyytikkona. Tulos on yllättävä, sillä juuri talousjournalismissa tiedonkeruulla ja analyysillä on suuri rooli. Vaikka tietoa ja valmista analyysiä on saatavilla suuret määrät, omaehtoinen analyysi lienee kyseenalaistavan journalismin edellytys. Tuloksen voisi siis ajatella vahvistavan aiemmin esitettyä kritiikkiä talousjournalismin objektiivisuuden ja analyttisyyden puutteesta. Toisaalta se voi kertoa taloustoimittajan toimenkuvan vaatimuksesta: kirjoittavan toimittajan on hallittava myös datan keruu ja analyysi, niihin erikoistuminen ei ole mahdollista. Tai se voi kertoa myös työnjaosta: datan keruu ja analyysi tehdään muualla organisaatiossa, toimituksissa keskitytään juttujen tuottamiseen.

Kuvio 7. Vastaajien työtehtävät, kun useampia työtehtäviä ilmoittaneiden työpanos on jaettu tasan tehtävien kesken (n=32)

Edellä ennustettiin taloustoimittajan ammatin kuolemaa ja toimittajien erikoistumismahdollisuuksien pienentymisestä (sivu 12). Sama uhkakuva on esillä usein median murroksesta ja vaikeuksista puhuttaessa. Kyselyn tulokset kertovat kuitenkin päinvastaisesta. Valtaosa vastaajista (71 prosenttia) ilmoittaa erikoistuneensa johonkin talouden osa-alueeseen tai juttutyyppeihin, kuten taulukosta 2 voimme lukea.

Taulukko 2. Vastaajien erikoistumisalueet (n=24)

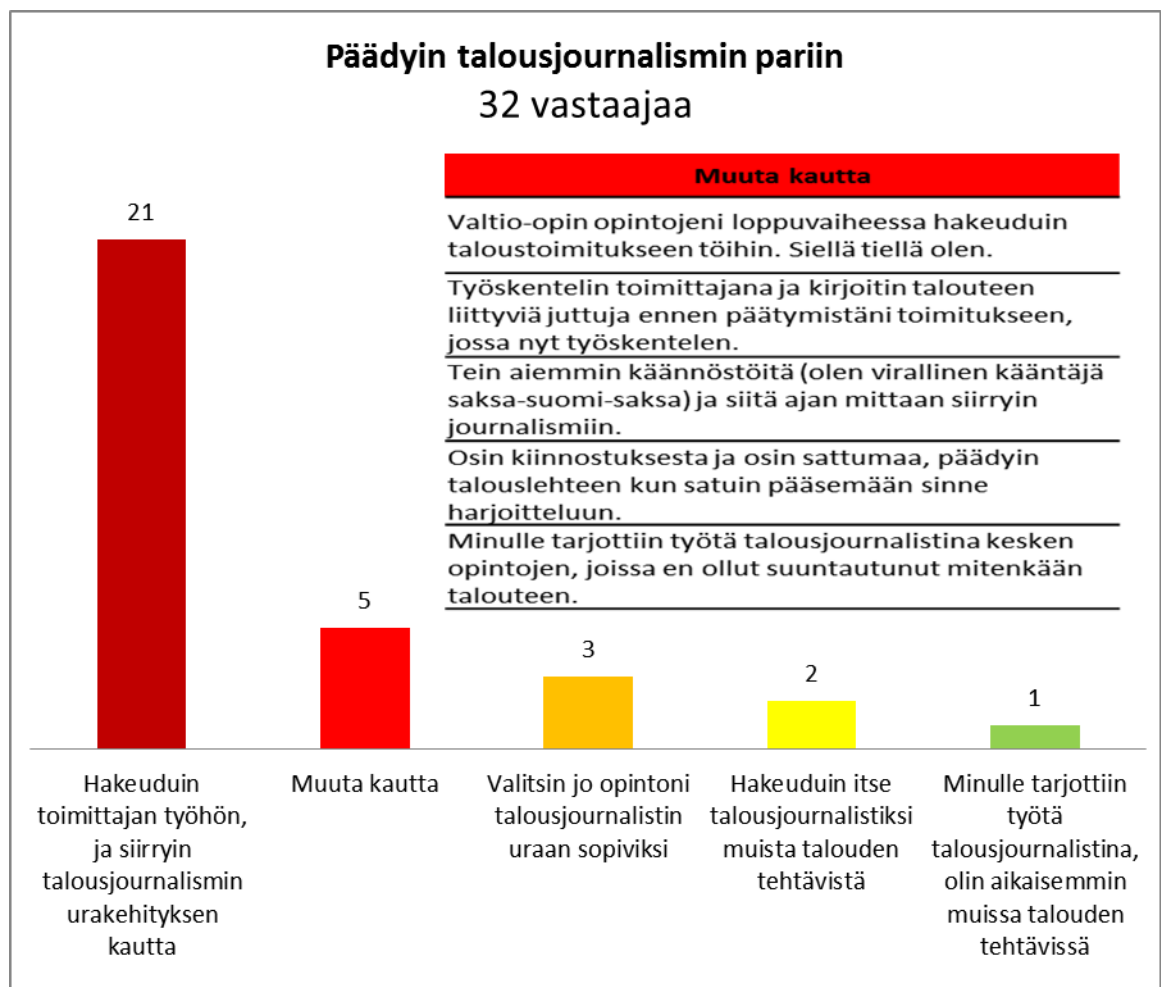
Erikoistumisalueet 24 vastaajaa
Ulkomaan ja talousuutiset, reportaasit
Ulkomaankirjeenvaihtaja eli erikoistunut asemamaan asioihin
Toimitussihteerinä työkuvani on hyvin laaja. Seuraan omasta mielenkiinnosta matkailu- ja ravintola-alaa.
Finanssiala
Pörssiyhtiöt, osakemarkkinat.
Pankit, energia, makrotalous. Uutiskommentit- ja analyysit.
En ole erikoistunut mihinkään.
Olen urani aikana seurannut sekä makrotaloutta, yrityksiä että tehnyt paljon juttuja tavallisen ihmisen näkökulmasta. Lisäksi olen kirjoittanut usein työelämäaiheista.
Sosiaalipolitiikkaan
Markkinointiviestintä, media, yrityskaupat, johtaminen
Henkilöhaastatteluihin
Säästäminen ja sijoittaminen, pörssi, oma talous.
Metalliteollisuus, pörssi
Olen hyvä kielissä (saksa, englanti, ranska, portugali) ja myös kiinnostunut näistä maista. Suomen ohella teen juttuja näistä aiheista ja usein myös haastattelen ihmisiä näistä maista (portugalilaisia tosin harvemmin). Teen yleisjuttuja, kun juttuja teen.
Työmarkkinasuhteet, media, energia, energia- ja ilmastopolitiikka, Venäjän talous, laaja-alainen taloustoimittaminen printtiin ja verkkoon.
Aiheet: Sijoittaminen, pääomamarkkinat Juttutyytit: Teen kaikenlaista, mutta erikoisalaani on sijoittamisen hyötyjournalismi
It- ja finanssiala sekä kansantalous ja EU
Yritän jossain määrin seurata tiettyjä toimialoja, mutta käytännössä kirjoitan kaikesta talouteen liittyvästä ja eniten omaa taloutta.
Mikään ei ole vierasta - eikä saisi ollakaan. Aina pitää olla valmiina opiskelemaan uutta.
Kiinteistöt, rakentaminen, rahoitus, palvelut, sijoittaminen, pörssiyhtiöt
Julkinen talous, suhdanteet, EU, finanssisektori
Talouteen ja politiikkaan, erityisesti eduskuntaan ja työmarkkinoihin.
Kauppa, trendit, muoti, autot, ilmiöt, henkilöt, naisten urakehitys, suhdanteet, verotus, tilinpäätösanalyysit, makrotalous
Pienessä toimituksessa on tehtävä kaikkea, mutta olen erikoistunut kaupan, rakentamisen ja sijoittamisen juttuihin.

3.5 Työhön päädytään sattumalta ja siinä viihdytään vuosikymmeniä

Taloustoimittajan uralle päädytään kyselyn vastausten perusteella pääosin sattumalta. Kuviosta 8 käy ilmi, että 21 vastaajaa (66 prosenttia) on hakeutunut alun perin toimittajaksi ja päätyntä urakehityksen kautta talousjournalismin pariin. Lisäksi muuta kautta taloustoimittajiksi päätyneistä viidestä henkilöstä neljä on päätyntä työhön osin sattuman seura-

uksena, ja yhdelle taloustehtävissä olleelle tarjottiin työtä taloustoimittajana: tämä nostaa sattuman sadon peräti 81 prosenttiin. Vain kolme vastaajaa on jo opiskeluvaiheessa suunnitellut talousjournalistin uraa ja valinnut opintonsa siihen sopiviksi. Yksi on opiskellut valtiotieteitä ja hakeutunut itse taloustoimitukseen töihin. Kaksi on lisäksi hakeutunut taloustoimittajaksi muista talouden tehtävistä. Kaikkiaan vain 19 prosenttia on siis hakeutunut suunnitelmallisesti juuri talousjournalismin pariin.

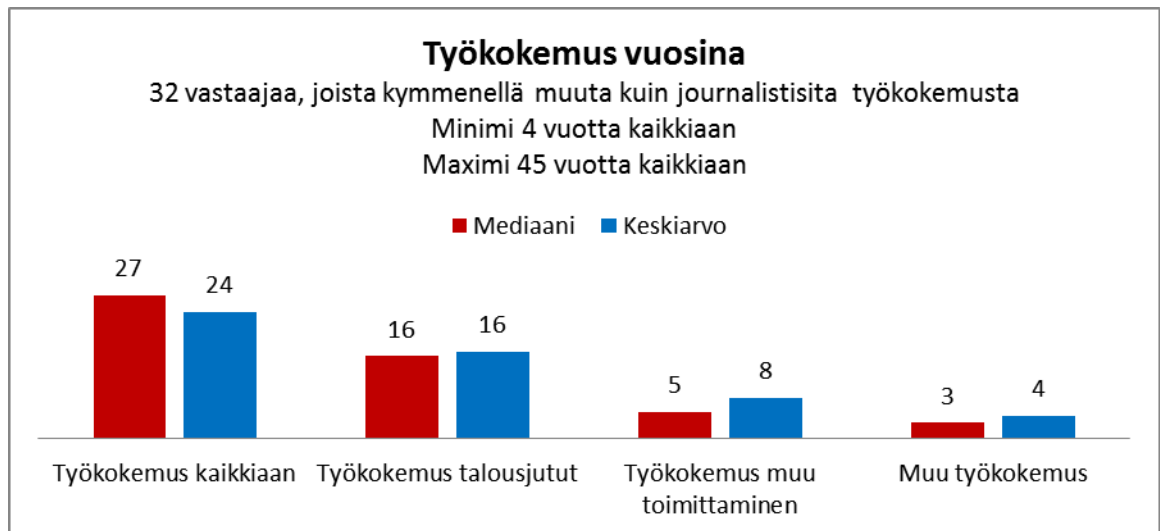
Koska taloustoimittajan eikä aina toimittajankaan työ ole ollut opiskeluvaiheessa tai työuran alussa näköpiirissä, lisäopintojen tarve myöhemmin lienee ilmeinen. Edellisessä kappaleessa kerrottiin, että 21 vastaajaa ilmoitti täydentäneensä opintojaan ensimmäisen tutkinnon suorittamisen jälkeen. Valtaosa näistä on samoja henkilöitä, jotka ovat päätyneet ammattiin sattumalta.

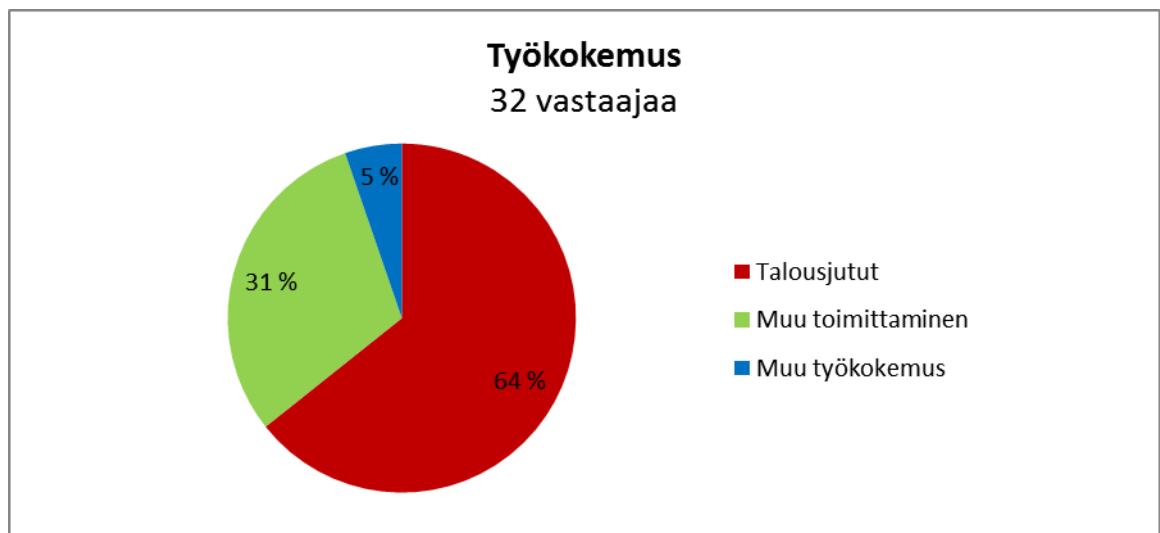
Kuvio 8. Vastaajien urapolku (n=32)

Kyselyyn vastanneiden talousjournalistien työkokemus on pitkä, kuten kuvioista 9 ja 10 nähdään. Lyhin työkokemus on neljä vuotta ja pisin peräti 45 vuotta, mediaani on 27 ja keskiarvo 24 vuotta. Suurin osa eli 64 prosenttia kokemuksesta on talousjournalismin pa-

rissa hankittua (mediaani ja keskiarvo molemmat 16 vuotta) ja myös muun journalistisen työn osuus 31 prosenttia on varsin suuri (mediaani neljä ja keskiarvo kahdeksan vuotta). Sen sijaan kokemus muusta työstä on varsin vähäinen, sen osuus on vain viisi 5 prosenttia koko työkokemuksesta (mediaani kolme vuotta ja keskiarvo neljä). Näyttää siltä, että taloustoimittajaksi päädytään pääosin sattumalta jo työuran alkuvaiheessa ja sille tielle jäädytään. Jokin ammatissa siis kiehtoo niin, että vaikka se ei lapsuuden unelmien työtä olekaan, suurin osa ammattiin päätyneistä haluaa jatkaa siinä pitkään, moni työuran loppuun asti ja osa vielä eläkkeelläkin.

Kuvio 9. Vastaajien työkokemus (n=32)

Kuvio 10. Vastaajien työkokemus jaettuna talousjournalistiseen, journalistiseen ja muuhun työkokemukseen (n=32)

3.6 Yhteiskunnan ja talouden rakenteet ja mekanismit täytyy ymmärtää

Vaikka vastaajilla itsellään on varsin vähän kokemusta muusta kuin toimittajan työstä, lähes kaikki arvioivat, että se olisi hyödyllistä talousjournalistille, vaikkakaan ei välttämättömyyttä. Monet vastaajat korostavat talouselämän ja yhteiskunnan rakenteiden ja mekanismien ymmärtämisen tärkeyttä, ja kaikki työkokemus tai opinnot näistä ovat siksi hyödyllisiä. Kokemus yritystoiminnasta ja -analyysistä mainitaan myös usein. Kaiken kaikkiaan monipuoliset opinnot, työ- ja elämäkokemus näyttävät vastaajien mielestä muodostavan toisiaan täydentävän kokonaisuuden, joka auttaa talousjournalistia onnistumaan työssään. Taulukossa 3 on esitetty kaikki työkokemuksen hyötyjä koskevaan kysymykseen saadut vastaukset.

Taulukko 3. Työkokemuksen hyöty toimittajalle (n=32)

Onko kokemus muista kuin toimittajan tehtävistä tärkeää? Millaisista tehtävistä on eniten hyötyä talousjournalistille? 32 vastaajaa
Mikä tahansa työ, joka opettaa talouden ja yhteiskunnan mekanismeja.
Ei
On, kaikesta. Tärkeää oppia kirjoittamaan ja hankkimaan tietoja.
Se voi olla hyödyllistä, erikoisalasta riippuen, mutta en pidä sitä välttämättömänä. Joskus liian läheiset yhteydet esim. yrityksiin voivat jopa haitata kriittistä suhtautumista aiheeseen.
Laitetaan nyt vaikka näin, että kaikesta kokemuksesta on varmasti hyötyä. Tärkeintä, kuten kaikessa toimittamisessa, on kuitenkin hyvä uutisunenä ja yleissivistys.
Ei.
On tärkeää, muu talouden parissa työskentely.
Kaikki muu tärkeää kesätyöpaikoista alkaen.
Ei välttämättömyyttä, mutta hyötyä muusta on. Esimerkiksi erilaisten kaupallisten alojen opiskelu, kuten kansantaloustiede tai rahoitus. Toimiminen yrittäjänä tai sijoittajana. Ylipäätään tärkeää olisi hahmottaa talousjournalismi osana laajaa yhteiskunnallista kontekstia.
On. Mistä tahansa muusta työstä ja elävästä elämästä on hyötyä talousjournalisteille. Kaikki näkökulmien avartaminen kannattaa, ettei joudu johonkin outoon kuplaan.
Toki on. Eihän talous ole irrallaan muusta elämästä vaan päinvastoin, kuuluu kaikkeen. Mitkä tahansa toimittajan työt, mutta ehkä eniten uutistyö erilaisten kotimaan, ulkomaan ja politiikan aiheiden parissa tukevat sitä parhaiten.
Kaikesta elämäkokemuksesta ja työkokemuksesta on hyötyä. Esim. yrittäjyys tai yrittäjän työn seuraaminen läheltä hyödyllistä.
Kaikesta yritystoiminnan ja kansantalouden ymmärtämisestä on hyötyä.
Politiikan toimittajan tehtävästä, ulkomaan kirjeenvaihtajan tehtävästä.
Toimittajan ammattitaito on ensisijaista ja hyvä yleissivistys tärkeää. Muustakin työkokemuksesta on hyötyä.
Tiedottajan työstä ja virkamiehenä toimimisesta. Miksei myös kaupallisen alan kokemus ja tutkimustyö.
Niistä on aina hyötyä, oikeastaan kaikesta. Talousmedianakin toimituksessa on aina tilaa henkilöille, jotka eivät ole varsinaisesti talousasiantuntijoita - mutta toki osaavat katsoa asioita talouden näkökulmasta. Itse luen itseni juuri sellaiseksi henkilöksi.

Laaja-alaisesta koulutuksesta on hyötyä taloustoimittajalle. Laskentatoimen tehtävät antava hyvää perustaa samoin mahdolliset analyytikon, tutkijankin tehtävät. Hyvä käsitys ja kokemus talouselämän eri sektoreista auttaa, samoin aiempi asuminen ja eläminen ulkomailla antaa perspektiiviä myös Suomen suuntaan. Hyvä ymmärrys Euroopan unionin toiminnasta ja toimi-elimistä ovat tarpeen, koska lähes kaikilla sektoreilla päätöksenteko linkkautuu myös EU:hun.
Taloutta täytyy ymmärtää. Sillä ei ole merkitystä, miten ymmärrys on hankittu. Aiemmat muut työt ovat luonnollisesti hyvä pohja, talouteen erikoistuneet opinnot toinen. Paras on kuitenkin elävä kiinnostus.
Uutis- /politiikan toimittaja, joka joutuu hahmottamaan yhteiskunnan perusrakenteet, myös juridiikan hallinta on tärkeää ja vahva peruslaskutaito ja kyky käsitellä tilastollista materiaalia.
Kaikki kokemus ja laaja kielitaito on aina eduksi.
Työkokemus muualta (asiantuntijatyö isossa tai pienessä yrityksessä, yrittäjänä, mikä vain) auttaa varmasti taloustoimittajan työssä, kun tehtävänä on ymmärtää yritysten toimintaa, työelämää ja maailmaa yleensä. Itselläni ei ole järkevää työkokemusta muilta aloilta, mutta olen iloinen ihan opiskeluai-kojen kesätöistä esim. siivoajana, että on edes jotain ymmärrystä siitä, millaista työelämä joillekin on ja mitä siinä tienataan.
Ei ole välttämätöntä olla muuta kokemusta. Toimittajana pärjää kunhan on kiinnostunut sekä jaksaa perehtyä ja pysyä kartalla ajankohtaisista aiheista.
Kaikista kokemuksista on hyötyä. Tässä ammatissa taaksejäänyt tulee aina myös eteen.
Varmasti olisi (esim. analyytikko, hallituslainen, yrittäjä, kirjanpitäjä, järjestöaktiivi jne.), mutta en ole itse sellaisia töitä tehnyt. Olen työskennellyt taloustoimittajana vasta muutaman kuukauden, joten minun on vielä hieman aikaista arvioida, millaisista asioista tässä työssä voisi olla hyötyä.
Voi ollakin. Kirjanpito, laskentatoimi, tilinpäätösanalyysi, yritysanalyysi, rahoituksen tehtävät.
Kaikenlaisesta kokemuksesta on hyötyä toimittajan työssä.
Kaikenlainen kokemus on hyödyksi.
Periaatteessa kaikesta elämäkokemuksesta on hyötyä.
Viestintätehtävät, osallistuminen osavuositarkastusten ja vuosikertomusten tekoon, ylipäätään taloudellisen informaation tuottaminen, esimiesten viestintävalmennus.
Kaikesta toimituksen ulkopuolisesta kokemuksesta on hyötyä.
Kyllä. Kaikenlaisista tehtävistä, joista oppii ymmärtämään, miten yhteiskunta toimii, on hyötyä.

3.7 Tärkeät tiedot ja taidot: kansantalous, yritystalous, yhteiskunta ja poliittinen järjestelmä, kieli- ja laskutaito sekä analyysi

Edellä on kuvattu 32 suomalaisen talousjournalistin omaa koulutusta, urapolkua ja nykyistä työtä. Seuraavaksi tarkastellaan heidän arvioitaan siitä, millaisia tietoja ja taitoja talousjournalisti tarvitsee. Taulukkoon 4 on koottu kaikki vastaajien arviot. Yhteenvetona vastauksista voidaan todeta, että tietojen osalta kärkeen nousevat samat asiat kuin työkokemuksesta arvioitaessa eli kansantalous, yritystalous, yhteiskunta ja poliittinen järjestelmä. Taidoista tärkeimpinä pidetään kielitaitoa sekä matemaattista ja analyyttistä osaamista. Eniten mainintoja keränneet tiedot ja taidot olivat:

- Kansantalous, makrotalous, valtiontalous (21 mainintaa)
- Yritystalous, yritysanalyysi, tilinpäätös, tilastot ja tunnusluvut (17 mainintaa)
- Yhteiskunta, politiikka, poliittinen järjestelmä ja päätöksenteko (13 mainintaa)
- Kielitaito: erityisesti suomi ja englanti (11 mainintaa)
- Matemaattiset taidot, laskutaito, loogisuus, analyyttisyys (11 mainintaa)

Taulukko 4. Vastaajien arvioit talousjournalistin tarvitsemista tiedoista ja taidoista (n=32)

<p>Millaisia tietoja ja taitoja taloustoimittajalla pitää olla?</p> <p>32 vastaajaa</p>
Tieteenkin kansantalouden ja yritystalouden tuntemusta, numeropäättä, kielitaitoa, suhteellisuuden tajua. Poliitiikkaa kannattaa ymmärtää, mutta mukaan ei pidä mennä.
Laskutaito.
Perustiedot kansantaloudesta ja yrityksistä.
Samoja taitoja kuin muillakin toimittajilla, perustiedot taloudesta ja syvemmät tiedot omasta erityisalueesta ja kyky ottaa asioista selvää.
Perussivistys talousasioista on luonnollisesti oltava, mutta toisaalta sitäkin oppii paljon työssä. Talouden ja etenkin kansantalouden käsitteet mielletään hyvin etäisiksi, ja mielestäni yksi tärkeimpiä taitoja on osata havainnollistaa lukujen vaikutusta omaan elämään tavalliselle kansalaiselle. Viime vuosina talousuutisoinnissa on korostunut kansan- ja valtiontalouden uutisointi. En ole aina ihan varma, onko näistä kerrottu riittävän selkeästi äänestäjille.
Pitää olla niin hyvä ymmärrys kansantalouden ja yritystalouden toiminnasta ja lainalaisuuksista, että pystyy kyseenalaistamaan vallitsevia "totuuksia" ja eliitin puhetta. Pitää olla myös sillä tavalla matemaattisesti taitava, että pystyy laskemaan ja analysoimaan lukuja.
Ymmärrys yritysten tunnusluvuista ja makrotaloustuntemusta. Samoja ominaisuuksia kuin muilla toimittajilla eli vuorovaikutustaitoja ja uskallusta esittää kysymyksiä, tarttua aiheisiin.
Pitää olla utelias. Lisäksi pitää olla laaja yleissivistys ja kiinnostus syventää osaamista ja tietoa jatkuvasti. Talousjournalismissa kaivataan myös tarkkuutta, erityisesti uutistoimistotyössä.
Laaja yleissivistys ja kielitaito, vahva suomen kieli Suomessa toimittaessa, mediataidot korostuvat.
Utelias, seuraa laajasti maailman uutisia kotimaassa ja ulkomailla. Toisaalta suurpiirteinen, ei parane pipertää. Toisaalta tarkka, ei parane tehdä virheitä. Niitä kuitenkin ihmisen työssä tulee ja ne pitää sitten vaan kestää, myöntää ja ottaa opiksi. Perusasiat taloudesta ja termeistä pitää ymmärtää, syvyys sitten tehtävän mukaan. Pitää yrittää ymmärtää myös poliittista päätöksentekoa ja yhteiskunnallista keskustelua. Kielitaito. Englanti ainakin, kaikki muut kielet ehdotonta plussaa, että voi seurata muutakin kuin suomen- ja englanninkielistä mediaa.
Ymmärrystä ihmisten arjesta ja siitä, että talous ei ole koko elämä. Kykyä oppia koko ajan uutta ja hakea tietoa. Halua suomentaa vaikeita termejä ja olla yrittämättä päteä jargonilla. Kiinnostusta erityisesti makrotalouden lainalaisuuksiin ja loogista päättelykykyä.
Kaikki kansan- ja liikelähdön ymmärtäminen auttaa
Uutisvainu, kyky analysoida, kirjoittaa vaikeista asioista kansantajuisesti, hyvä kielitaito, varsinkin englanti ja ruotsi
Ammatin perusosaamisen lisäksi hänen pitäisi ymmärtää yhteiskunnan toiminnan ja talouden keskeiset lainalaisuudet ja yritysten taloutta. Tehtävästä riippuen myös makrotalouden osaaminen on tarpeen. Kuten muussakin elämässä, myös taloudessa asiat kulkevat ketjuina, joissa yksi asia vaikuttaa toiseen. Näiden ketjujen keskeiset vaikuttimet olisi hyvä tietää.
Perusymmärrys kansantalouden ja yhteiskunnan toiminnasta. Kielitaitoa ja halua opiskella lisää työn ohessa lukemalla kirjallisuutta ja seuraamalla muita medioita.
Kyky tulkita yritysten tilinpäätöksiä. Perustiedot pörssin toiminnasta ja pörssikaupankäynnistä. Tuntuma valtiontaloudesta ja politiikasta.
Journalismin ja talouden perusteet pitää osata. Pitää osata kirjoittaa virheetöntä suomen kieltä. Kielitaito, ainakin englannin, on välttämätön.

Laaja-alaiset tiedot talouden ja yhteiskunnan toiminnasta ja keskeisistä toimijoista. Hyvä ymmärrys kansantaloudesta ja myös kansantaloustieteen perusteista. Laskentatoimen ja tilinpäätöksen perusteet kunnossa, prosenttilaskun osaaminen, tilastotieteen peruskäsitteiden ymmärrys. Taidot ja tahto rakentaa sosiaalisia verkostoja, yhteistyötaidot työyhteisössä. Hyvät kirjoitustaidot, luovuutta, uteliaisuutta, uskallusta, sosiaalisuutta, rohkeutta, paineensietokykyä, nopeutta, ideointikykyä, kykyä yhdistää asioita ja etsiä uusia näkökulmia, valmiutta oppia koko ajan uutta. Mitä laaja-alaisempi koulutus, sen parempi.
Taloustoimittajan tulee ymmärtää taloutta (lainalaisuuksia, toimintaperiaatteita, talouden osa-alueiden käytäntöjä) sekä tajuta, mikä on relevanttia, mikä ei. On tärkeää ymmärtää asioita eri toimijoiden näkökulmista.
laaja elinkeinoelämän tuntemus, kyky luoda kontaktiverkko, rohkeus esittää vaikeita kysymyksiä ja kyky yhdistellä heikkoja signaaleja uutiseksi
Laaja kielitaito, peruslaskutaito sekä taito osata lukea tilinpäätöksiä
Tietoa talouden ja yritysten toiminnasta ja politiikasta. Kriittistä ajattelua jotta ymmärtää, miksi tietyt tahot tuovat esille juuri tietyjä asioita ja osaa kyseenalaistaa yleiset oletukset. Eli varmaan pitkälti samoja taitoja kuin muillakin toimittajilla.
Toimittajan täytyy pitää itsensä kärryllä ajankohtaisista asioista ja jaksaa perehtyä asioihin. Sillä pärjää hyvin - kuka tahansa pystyy kirjoittamaan perustalousjuttuja.
Hyvät tiedot yrityksistä, niiden johtajista ja henkilöstöstä. Kyky asettaa ne oikeaan paikkaan. Numerojen hallintaa tarvitaan myös. Ei voi olla hyvä taloustoimittaja, jos ei ole hyvä toimittaja. Tarvitaan kaikki toimittajan lahjakkuudet psykologisesta osaamisesta hyvien hoksottimien kautta hyvään uutisnäkemykseen. Kirjoittamisen merkitys korostuu, kun kaikki verkko tursuaa tekstiä - valtaosin heikkotasoisia. Hyvä taloustoimittaja on jo aikuinen, ajatteleva ja valmis ihminen. Hän voi olla parhaimmillaan, kun on ollut alalla kymmenen vuotta. Hieno ura voi olla myös pitkä, jos toimittaja ei kyynisty ja säilyttää uteliaisuutensa.
Osaa laskea prosentit oikein. Ymmärtää kansantaloutta ja maailmantaloutta. Ymmärtää keskus- ja liikepankkien toimintaa, vero- ja korkopolitiikkaa, budjetti- ja yritystaloutta - mitä enemmän näistä tietää sen parempi, mutta aika yleiselläkin osaamisella pärjää johonkin asti. Osaa tulkita tilinpäätöstietoja ja ymmärrettävä yritystalouden termistöä. Täytyy osata sujuvasti englantia ja mielellään kohtalaisesti ruotsia, venäjän, saksan ja kiinan osaamisesta olisi plussaa.
Analyttistä ajattelua, kykyä syiden ja seurausten hahmottamiseen, numeroymmärrystä, prosenttilaskun taitoa, intoa, ahkeruutta, sinnikkyyttä. Sosiaalisia taitoja, ihmistuntemusta. Tuttujen kontaktien hyväksikäyttöä.
Perustiedot EU:n ja Suomen poliittisesta päätöksenteosta. Yritysten taseita ja tuloksia pitäisi osata jonkin verran lukea ja tulkita.
Perustiedot yritystaloudesta kuten tilinpäätöksen ymmärtäminen, sekä kansantaloudesta, mukaan lukien valtion budjetti, sekä kansainvälisestä taloudesta. Kielitaito englanti ja ruotsi vähintään.
Kansantalouden ja talousteorian tuntemusta ja uteliaisuutta.
Perustiedot kansantaloudesta, markkinoiden toiminnasta, tilinpäätöksen tuloksesta, jne.
Kyky hahmottaa ja omaksua uusia asioita nopeasti, analysoida ja seuloa, ymmärtää yhteyksiä, kielitaitoa (muutakin kuin englanti), halu ja kyky lähestyä päättäjiä, solmia ja ylläpitää kontakteja, lukea paljon, muutakin kuin työtekstejä eli lehtiä, kaunokirjallisuutta, esseitä tms.
Talouden perusasioiden ja historian tiedot, ymmärrys yhteiskunnan ja poliittisen järjestelmän toimintatavasta. Erittäin laaja yleistietämys.

3.8 Yksikään tutkinnoista ei yksin riitä: yhteiskunta- tai taloustutkinto tarvitsee tukeen toimittajakoulutusta ja päinvastoin

Edellä on todettu, että valtaosalla kyselyyn vastanneista talousjournalisteista on ylempi korkea-asteen tutkinto, ja lähes kaikki ovat hankkineet myös lisäkoulutusta tutkintonsa jälkeen. Tutkinnot ja koulutus vaihtelivat kuitenkin vastaajien keskuudessa suuresti. Vastaajien arviot taloustoimittajalle sopivasta koulutuksesta on koottu taulukkoon 5. Vaikka vastaukset päällisin puolin tarkasteltuna vaihtelevat suuresti, yhteiset linjat ovat varsin selviä:

- Korkea-asteen tutkinto (amk tai yliopisto) antaa parhaat valmiudet taloustoimittajan työssä tarvittavaan kriittiseen ajatteluun ja tiedon analyysiin.
- Nykyisessä tutkintovalikoimassa ei ole yhtä sopivaa tutkintoa, vaan kaikkia tutkintoja pitää täydentää lisäopinnoilla: talouden opintoja toimittajan koulutuksella tai päinvastoin.
- Pääpaino opinnoissa pitäisi olla yhteiskunnassa ja taloudessa, journalistiikassa riittää monen mielestä sivuaineen tasoinen koulutus. Työssä oppiminen on olennainen osa opintoja.
- Talousjournalisti tarvitsee monipuolisen koulutuksen lisäksi yhteiskunnan ja talouden ilmiöiden aktiivista seurantaa ja täydentävää koulutusta uransa aikana.

Taulukko 5. Vastaajien arvioit talousjournalistille sopivasta koulutuksesta (n=32)

Millainen koulutus talousjournalistilla mielestäsi tulisi olla, jotta hän voisi nyt ja tulevaisuudessa onnistua työtehtävissään hyvin? 32 vastaajaa
Vaikea määritellä, koulutus on sivuseikka, kunhan sitä on.
Ekonomisti.
Taloustieteen opintoja yliopistossa tai amk:ssa. Toimittajakoulutus.
Alalle on päädytty hyvin montaa kautta, joten yksiselitteistä vastausta kysymykseen ei ole. Pitäisin korkeakoulututkintoa hyvänä taustana ja jatkuvaa opiskelua.
Sanoisin, että joko toimittajakoulutus taloudella höystettynä tai talousalan koulutus toimittajaopinnoilla höystettynä. Yhtä viisastenkiveä tähän ei todella ole, vaan koulutuksen ulkopuolisella asenteella ja osaamisellakin on vaikutusta.
Yleinen yhteiskunta- tai valtiotieteellinen koulutus on paras, koska antaa hyvän pohjan kriittiselle yhteiskunnalliselle ajattelulle. Talousjournalismin tehtävä on kuitenkin koko ajan pohtia myös talouselämän suhdetta yhteiskuntaan. Puhtaasti taloustieteellinen koulutus on mielestäni liian kapea-alainen. Yritystalouden ja kansantalouden lainalaisuudet oppii kyllä työnteon myötä ja työyhteisössä.
Talouden opiskelusta on hyötyä. Journalismin opiskelusta on myös hyötyä, koska toimituksissa on harvemmin aikaa opettaa perusasioita.
Koulutus ei ole lopulta olennainen, mutta korkeakoulututkinto lähes miltä alalta tahansa valmentaa hyvin työhön. Erityisesti tieteellisen tutkielman tekeminen opettaa hyvät analysointikyvyt, jotka ovat olennaisia toimittajille.

Kokemus on osoittanut, että monenlaisella taustalla voi menestyä erinomaisesti. Opintonsa kesken jättänyt on saattanut menestyä paremmin kuin nopeasti valmistunut maisteri. Sopeutuminen työhön on helpompaa, jos on opiskellut talous- tai kauppatieteitä.
Mikään koulutus ei takaa onnistumista työssä, sillä vaatimukset muuttuvat koko ajan. Loogista päätte-lykykyä vahvistaa monenlainen koulutus ja yhteiskunnasta ja sen toiminnasta on hyvä tietää paljon.
Jotakin yhteiskunnallista koulutusta, historiaa, valtio-oppia, yhteiskuntatieteitä. Ei ole haitaksi, vaikka olisi jotakin talousperusopintoja, ihan mitä vaan kauppaopisto- tai korkeakouluopintoja.
Opinnot, joiden osana on talouteen liittyviä kursseja. Talousalan tutkinto ei ole välttämätön.
Kirjoittajan/toimittajan peruskoulutus, jota täydennetty talouden ja politiikan opinnoilla + kielet
Kuten tähänkin asti, koulutus voi olla hyvin monipuolinen. Riippuu tehtävästä ja henkilön omasta kiin-nostuksesta, mitä hän tahtoo painottaa. Jos hän on kiinnostunut tietotekniikasta, on hyvä ainakin seurata alaa ja mieluusti myös opiskella jotain siihen liittyvää. Jos yritystalous on keskeistä, sitä on syytä opiskella.
Yliopistollinen tai ammattikorkeakoulutus. Opinnot talouden alalta auttavat. Tärkeintä on asenne, että pitää talouden aiheesta ja on valmis kysymään ja oppimaan.
Toimittajakoulutus, kauppatieteen maisteri taikka juristi. Tärkeintä kuitenkin kyky tuottaa ymmärret-tävää ja kansantajuista tekstiä. Periaatteessa mikä tahansa yliopistokoulutus käy.
Korkeakoulututkinto - olipa ala mikä hyvänsä - on paikallaan, mutta ei välttämätön. Hyviä kirjoittajia syntyy ilman tutkintoakin. Viestinnän opinnot ovat paikallaan (minulla esimerkiksi niitä ei ole).
Mahdollisimman laaja-alainen koulutus, suosittelen opiskelemaan kansantaloustiedettä ja liiketalous-tieteitä. Valmiudet verkkojournalismiin, esiintymistaitoja, ymmärrys sosiaalisen median mahdollisuuk-sista.
Paras yhdistelmä epäilemättä sisältäisi journalistisia valmiuksia ja talouden ymmärtämystä.
Sopiva sekoitus talousteoriaa kansantaloudesta tai kauppa- ja korkeasta sekä vahvasti yhteiskuntatieteitä, journalismista riittää sivuainetason opinnot.
Kielitaito korostuu. Samoin kyky lukea tilinpäätöksiä. Elämäkokemus tärkeää.
Toimittajankoulutus (yliopisto tai AMK) tai korkeakoulututkinto esim. yhteiskuntatieteellisestä tai vaikka oikeustieteellisestä. Tilastojen ymmärrys ja tietojenkäsittelytaidot aina plussaa. Tärkeämpää kuin se mitä opiskelee lienee aktiivisuus, jolla seuraa mediaa ja yhteiskunnallista keskustelua opiskelu-aikanaan. Yleissivistys auttaa mutta työn oppii tekemällä.
Toimittajan tutkinto tai muu korkeakoulututkinto. Taloustoimittajan koulutustarpeet eivät mielestäni eroa muista toimittajista.
Yliopistotutkinto, hyvä työnantaja (ovat yhä harvemmassa), kirjoittajakoulutusta ja tutkijakoulutusta. Kovat sivistysharrastukset.
Vaikka itselläni on journalistiikan koulutus, koen että taloustoimittajalle voisi olla hyötyä nimenomaan taloustieteen opinnoista. Toki silloin taloustoimittajan, varsinkin jos hän työskentelee yleis- eikä talo-usmediassa, olisi kyettävä irrottautumaan omasta taloustieteilijätaustastaan ja kyettävä arvioimaan asioiden kiinnostavuutta tavallisen lukijan näkökulmasta.
Kansantaloustiede ja laskentatoimi ovat hyviä lähtökohtia. Journalistista koulutusta sen verran, että osaa kirjoittaa sisällöltään ehjän jutun. Tiedotusoppi on turha aine.
Taloustoimituksiin tarvitaan eritaustaisia, uteliaita ja aktiivisia ihmisiä. Toimittajan työ on elinikäistä oppimista. Eli kokemus auttaa, jos mieli on avoin oppimisille.
Mahdollisimman monipuolinen koulutus.
Kansantalouden tuntemus on tärkeää, mutta tutkinnot eivät ole välttämättömiä.
Hyvä journalistin ja journalistimin etiikan koulutus sekä hyvä käsitys jääviydestä ovat ehdottomat pe-rusedellytykset. Tämän päälle tiedot yhteiskunnan toiminnasta ja taloudesta.
Minun mielestäni yhä edelleen ylempi korkeakoulututkinto, mutta tutkinnolla ei sinällään ole väliä, itse olen kauppatieteilijä, joka on edelleen innostunut kansantaloustieteestä. Briteissä monet kyvyk-käät talousjournalistit ovat humanisteja, jotka ovat lukeneet pääaineena esimerkiksi historiaa. Sitä paitsi: talousjournalismi on alue, jossa pätee elinikäisen oppimisen ideologia.
Akateeminen koulutus, jossa pääaineena voi olla muukin kuin kansantalous.

4 Analyysi ja pohdinta

Tässä luvussa pohdin omia opintojani ja kokemuksiani suhteessa luvussa kolme esitettyyn empiiriseen viitekehykseen: Antaako Haaga-Helian 240 opintopisteen laajuinen journalismin koulutusohjelma riittävät valmiudet talousjournalistin työhön? Analysoin koulutusohjelmaa omien kokemuksieni ja suomalaisille talousjournalisteille tehdyn kyselyn (liite 1) tulosten perusteella, ja esitän johtopäätösten lisäksi myös kehittämis ehdotuksia. Toivon, että niistä on hyötyä koulutusohjelman jatkuvassa kehittämistyössä, ja miksei myös arjen opetuksessa ja opinnoissa.

Talousjournalisteille lähetetyn kyselyn viimeisen kysymyksen (nro 14) vastaukset muodostavat analyysin ja pohdinnan rungon. Peruste valinnalle on se, että opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia Haaga-Helian journalismin koulutusohjelman antamia valmiuksia talousjournalistin työhön, ja kysymys 14 puolestaan perustuu koulutusohjelman kursseihin, joiden suorittamisen pitäisi antaa valmiudet toimittajan ammattiin. Koska koulutusohjelma on talouspainotteinen, voidaan olettaa, että koulutusohjelman on tarkoitus antaa hyvät valmiudet nimenomaan tai vähintään myös talousjournalistin työhön.

Koulutusohjelmaa kokonaisuutena sekä siitä mahdollisesti puuttuvia tai riittämättömiä osia ja oppiaineita pohditaan vertaamalla koulutusohjelman sisältöä luvussa kolme kuvatun kyselyn kysymyksien 3, 4, 12, 13 ja 14 vastauksiin. Ne koskevat talousjournalistin työssään tarvitsemia tietoja ja taitoja sekä koulutusta, ja niissä käsitellään sekä vastaajien omaa koulutusta että heidän arviotaan siitä, millainen koulutus ylipäättään sopii talousjournalistille. Oman koulutuksen osalta tulosten luotettavuus on hyvä, sillä vastaajat työskentelevät kaikki talousjournalismin parissa, joten heidän oma koulutuksensa sopii varmuudella tehtävään. Tässä on tosin syytä huomioida myös työkokemuksen merkitys, jota kartoitetaan samalla tavoin kahta kautta: vastaajan oman työkokemuksen ja vastaajan arvion perusteella. Työkokemusta kartoitetaan kysymyksissä 5–11. Kyselyn kaksi ensimmäistä kysymystä koskevat vastaajan ikää ja sukupuolta. Niillä varmistetaan otoksen tasapaino.

Työni analyysi on luonteeltaan kuvailevaa. Kyselyyn saatuja vastauksia tarkastellaan yhtenä ryhmänä, eikä yhteyksiä eri vastausten ja muuttujien välillä yritetä tutkia. Kysely lähetettiin 233 suomalaiselle talousjournalistille, joista 32 vastasi kyselyyn määräaikaan mennessä. Vastausprosentti oli siis 13. Taloustoimittajat ry:n sihteerin Johannes Niemeläisen arvion mukaan ammatissa toimivien talousjournalistien lukumäärä vastaa jotakuinkin yhdistyksen jäsenmäärää, joka on noin 300. Kun tarkastellaan kyselyyn saatuja vastauksia kokonaisuutena, vastaajien määrä on riittävä edustamaan ammattikuntaa ja sen kantoja luotettavasti.

4.1 Talousjournalistit arvioivat 50 oppiaineen merkityksen

Kyselyn viimeinen kysymys oli pitkä ja yksityiskohtainen, ja siksi siihen vastaaminen oli vapaaehtoista. Kysymyksessä vastaajia pyydettiin arvioimaan, mitkä luetteluista 50 oppiaineista⁴ (katso kuviot 11 ja 12) pitäisi sisällyttää taloustoimittajan koulutukseen korkeakoulussa tai yliopistossa. Oppiaineet olivat luettelossa satunnaisessa järjestyksessä. Halutessaan vastaaja pystyi arvioimaan vain osan oppiaineista. Vain yksi 32 talousjournalistista jätti vastaamatta kysymykseen kokonaan, ja kunkin oppiaineiden tärkeyteen saatiin keskimäärin 25 vastaajan kannanotto, kun oppiainekohtaisten vastausten määrä vaihteli välillä 21–31. Tästä voi päätellä, että kysymystä pidettiin tärkeänä.

Kyselyn luettelossa olleista oppiaineista valtaosa (62 prosenttia) muodostui Haaga-Helian journalismin vuoden 2010 koulutusohjelman pakollisista kursseista. Tuloksia voidaan pitää sisällöllisesti valideina, ne siis mittaavat nimenomaan suorittamani Haaga-Helian koulutusohjelman laatua. Oppiaineiden luettelossa on lisäksi mukana joitakin henkilökohtaisten kokemusteni sekä Jyväskylän yliopiston journalismin koulutusohjelman (Jyväskylä 2015) perusteella tärkeiksi arvioimiani oppiaineita, jotka Haaga-Helian koulutusohjelmassa olivat valinnaisia, sisältyivät osana johonkin toiseen oppiaineeseen tai puuttuivat siitä kokonaan.

Vastaajat eivät voineet täydentää luetteloa, mutta kyselyn lopuksi oli mahdollista kommentoida vapaasti esimerkiksi oppiaineluettelon puutteita. Sellaisia ei mainittu. Oppiaineet kattavatkin aihepiirinsä perusteella varsin hyvin vastaajien arvioimat tiedolliset ja taidolliset osaamistarpeet, jotka on esitetty luvussa kolme. Oppiaineen laajuuteen ja riittävyteen palataan myöhemmin.

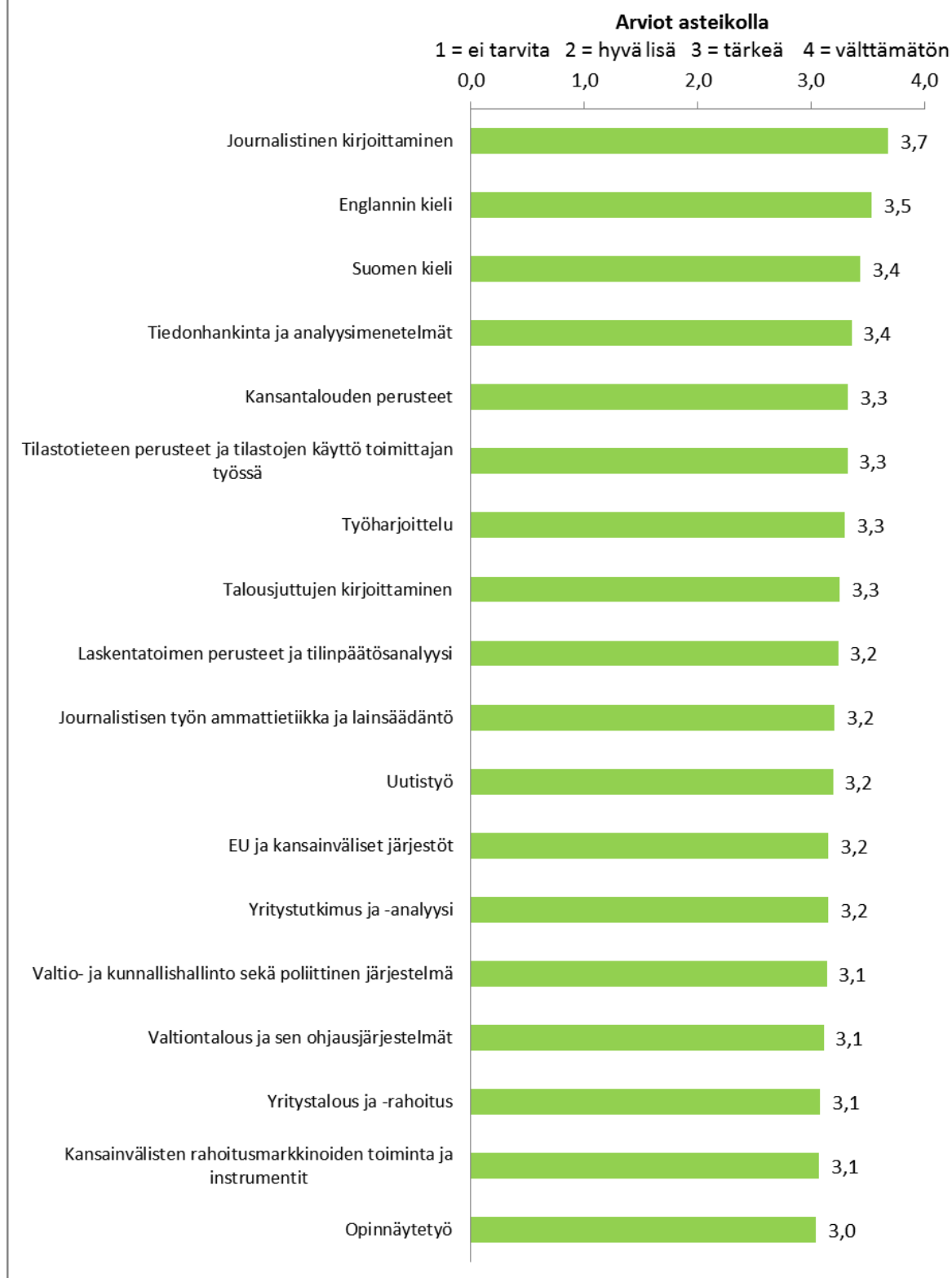
Oppiaineen merkittävyyden arvioinnissa käytettiin neliportaista asteikkoa, jossa 1 = ei tarvita, 2 = hyvä lisä, 3 = tärkeä ja 4 = välttämätön. Vaihtoehtoa ”en osaa sanoa” tai ”en tunne asiaa” ei tarvittu, koska vastaaja saattoi halutessaan jättää ottamatta kantaan kaikkiin tai osaan oppiaineista. Neliportaisen ja aste-eroiltaan jyrkän asteikon tavoitteena oli saada selvästi erotettua ne oppiaineet, joita vastaajat pitävät olennaisina (vastausten keskiarvo suurempi kuin 2,5) niistä, jotka ovat hyödyllisiä mutta eivät olennaisia (vastausten keskiarvo välillä 1,5–2,5) tai joita ei laisinkaan tarvita (vastausten keskiarvo pienempi kuin 1,5). Arvioinnin lopputulokset on esitetty kuvioissa 11 ja 12, ja analyysi seuraavassa kappaleessa. Kuviot on sijoitettu peräkkäin niiden lukemisen helpottamiseksi.

---

⁴ Kyselyn oppiaineluettelossa oli yksi käytännössä sama oppiaine kahteen kertaan. Se sai muodossa ”laskentatoimi ja tilinpäätösanalyysi” keskiarvon 3,2 ja muodossa ”laskentatoimen perusteet ja tilinpäätösanalyysi” keskiarvon 3,1. Näistä korkeampi arvio otettiin mukaan analyysiin.

Oppiaineiden merkitys talousjournalistille osa 1

31 vastaajaa

Kuvio 11. Vastaajien arviot eri oppiaineiden merkityksestä, osa 1 (n=31)

Oppiaineiden merkitys talousjournalistille osa 2

31 vastaajaa

Arviot asteikolla

1 = ei tarvita 2 = hyvä lisä 3 = tärkeä 4 = välttämätön

Kuvio 12. Vastaajien arviot eri oppiaineiden merkityksestä, osa 2 (n=31)

4.2 Tärkeimmät oppiaineet: journalistinen kirjoittaminen, englanti, suomi sekä tiedonhankinta ja analyysimenetelmät

Talousjournalistille välttämättömiä oppiaineita (vastausten keskiarvo vähintään 3,5) on kyselyn perusteella vain kaksi: journalistinen kirjoittaminen ja englannin kieli. Tulos on sikäli yllättävä, että avoimeen kysymykseen talousjournalistille tärkeimmistä tiedoista ja taidoista annetuissa vastauksissa kirjoittaminen ei noussut tärkeimpien taitojen joukkoon. Englanti sen sijaan oli kärkisijoilla, kun eniten mainintoja keränneet tiedot ja taidot olivat:

- kansantalous, makrotalous, valtiontalous
- yritystalous, yritysanalyysi, tilinpäätös, tilastot ja tunnusluvut
- yhteiskunta, politiikka, poliittinen järjestelmä ja päätöksenteko
- kielitaito: erityisesti suomi ja englanti
- matemaattiset taidot, laskutaito, loogisuus, analyttisyys.

Tuloksen selityksenä voi olla se, että journalistille kirjoittamisen taito on niin itsestään selvä osaamisvaade, ettei sitä tule erikseen mainituksi. Se voidaan myös lukea osaksi kielitaitoa ja suomen kielen taitoa, joita molempia pidettiin tärkeinä. Vastaus voi kertoa myös siitä, että vastaajat itse eivät ole opiskelleet journalistista kirjoittamista erillisenä oppiaineena, vaan taito on hankittu osana muita opintoja ja työssä.

Mielenkiintoinen ajatus, jonka kahden taidon kärki herättää on, että taloustoimittajana voisi toimia henkilö, jolla on erinomainen englannin kielen taito ja joka osaa kirjoittaa hyvää journalistista tekstiä suomeksi. Ajatus ei ole täysin mahdoton, sillä taloustieteen, -elämän ja -journalismin valtakieli on englanti. Käyttämällä englanninkielisiä valmiita talousjuttuja lähtötietoina voisi hyvin tuottaa kelpollisia talousjuttuja, tosin kotimaan taloudesta kirjoittaminen ei olisi silloin mahdollista. Lisäksi vakavien käännösvirheiden uhka olisi sangen suuri, kuten Uuden Suomen verkossa 10.1.2014 julkaisema juttu hyvin osoittaa (Katja Incoronato 2014). Yhden ainoan sanan väärä käännös – ”austerity” oli käännetty virheellisesti elvytykseksi kun se valtiontalouden kontekstissa tarkoittaa päinvastaista eli kulujen karsimista – johti siihen, että taloustieteen nobelistin Paul Krugmanin ajattelun laajasti tunnettu ja lainattu ydin kääntyi päinvastaiseksi. Lukijat huomasivat virheen oitis, ja lehti-kin korjasi pian juttunsa vastaavasti. Jutun kirjoittajan uskottavuuden korjaaminen lienee vienyt pidemmän aikaa.

Laajentamalla tarkastelun tärkeisiin oppiaineisiin, kärkikymmenikön muodostavat seuraavat oppiaineet, joita vastaajien voidaan päätellä pitävän olennaisena työnsä kannalta. Vuoden 2010 koulutusohjelman pakolliset oppiaineet on merkitty luetteloon vinotekstillä.

1. *Journalistinen kirjoittaminen* (vastausten keskiarvo 3,7) ja englannin kieli (3,5)

2. *Suomen kieli sekä tiedonhankinta ja analyysimenetelmät* (3,4)
3. *Kansantalouden perusteet, tilastotieteen perusteet ja tilastojen käyttö toimittajan työssä, työharjoittelu sekä talousjuttujen kirjoittaminen* (3,3)
4. *Laskentatoimi ja tilinpäätösanalyysi, journalistisen työn ammattietiikka ja lainsäädäntö, uutistyö, EU ja kansainväliset järjestöt sekä yritystutkimus ja -analyysi* (3,2)
5. *Valtio- ja kunnallishallinto sekä poliittinen järjestelmä, valtiontalous ja sen ohjausjärjestelmät, yritystalous ja -rahoitus sekä kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden toiminta ja instrumentit* (3,1)
6. *Opinnäytetyö* (3,0)
7. *Haastattelutekniikat, datajournalismi sekä työoikeus ja työmarkkinajärjestöt* (2,9)
8. *Oikeudellisen ajattelun ja lainsäädännön perusteet, englanninkielinen talousjournalismi ja sen analyysi, ruotsin kieli, monimediatyö, yritys- ja yhteiskuntavastuu sekä verkkojulkaiseminen* (2,8)
9. *Kunnallistalous ja sen ohjausjärjestelmät* (2,7)
10. *Luova kirjoittaminen sekä median ja journalismin analyysi ja kritiikki* (2,6)

4.3 Vuoden 2010 ohjelmassa oli paljon talousjournalistille olennaisia oppiaineita

Suuri osa olennaisista oppiaineista eli 19 yhteensä 31 oppiaineesta olivat pakollisina kursseina suorittamassani journalismin koulutusohjelmassa. Lisäksi neljä oppiainetta – englannin ja ruotsin kieli, datajournalismi ja luova kirjoittaminen – olivat mukana valinnaisena. Puuttuvista kursseista osa löytyi Haaga-Helian liiketalouden koulutusohjelmasta, mutta eivät kaikki. Puuttuvat olennaiset oppiaineet tärkeysjärjestyksessä olivat:

- analyysimenetelmät
- yritystutkimus ja -analyysi
- valtiontalous ja sen ohjausjärjestelmät
- yritystalous ja -rahoitus
- kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden toiminta ja instrumentit
- englanninkielinen talousjournalismi ja sen analyysi
- yritys- ja yhteiskuntavastuu
- kunnallistalous ja sen ohjausjärjestelmät

Vastaukset vahvistavat omia kokemuksiani, sillä kaikki edellä luetellut oppiaineet olivat niitä, joita itsekkin olisin ohjelmaan kaivannut. Itselleni puuttumisesta ei tosin ollut haittaa, sillä olen aikaisemmin suorittanut maisterin tutkinnon, jossa yritystalouden osuus oli noin 45 opintopistettä sekä tilastotieteen ja todennäköisyyslaskennan noin 24 opintopistettä.

Lisäksi olen työurani aikana opiskellut näitä asioita monenlaisissa seminaareissa ja koulutusohjelmissa, muun muassa Kansallispankin esimies- ja yrityspankkiiriohjelmissa.

Edellä mainittujen puutteiden lisäksi kansantalouden opinnot eivät mielestäni olleet riittävät. Peruskurssi sopii hyvin osaksi journalistin perusopintoja, mutta talousjournalisti tarvitsee selvästi enemmän tietoa sekä kansan-, valtion-, kuntien- että yritysten taloudesta, mekanismeista ja vuorovaikutussuhteista. Toisaalta on huomattava, että kyseessä on alempi ammattikorkeakoulututkinto, jonka laajuus asettaa rajoitteet pakollisten opintojen määrälle.

Pidän vuoden 2010 koulutusohjelmaa kokonaisuutena taloustoimittajaksi tähtäävän näkökulmasta varsin onnistuneena, ja ammatissa toimivien talousjournalistien vastaukset vahvistavat tätä arviota. Journalismin, tiedonhankinnan ja suomen kielen lisäksi erityisen antoisia minulle ovat olleet kansantalouden, kansainvälisten järjestöjen, oikeustieteen ja englannin kielen opinnot. Englannin kielen opinnoista haluan kertoa erikseen niiden suuren merkityksen ja monipuolisuuden takia.

4.4 Englannin kielen kokonaisuus oli talousjournalistille tärkeä ja onnistunut

Koulutusohjelman valinnaisena aineena oleva englannin kieli on talousjournalistien arvion mukaan toiseksi tärkein viidestäkymmenestä oppiaineista. Jaan mielipiteen varauksetta. Valitsin opintojeni pakolliseksi pitkäksi kieleksi (12 opintopistettyä pakollisen kolmen lisäksi) englannin alun perin laiskuuttani, sillä oletin kielitaitoni olevan niin hyvä, että lisäopinnot sujuisivat vaivatta. Toisin kävi, ja hyvä niin. Kursseilla paljastui, että englannin opintokokonaisuus oli koulutuksen parhaita talousjournalistiksi aikovalle, se sijoittuu myös omalla suosikkilistallani toiseksi, heti journalistisen kirjoittamisen, suomen kielen ja tiedonhankinnan kokonaisuuksien jälkeen. Englannin kursseilla ei opiskeltu vain kieltä. Kurssit oli suunniteltu niin, että niillä opittiin samalla talousjournalistin tärkeimpiä tietoja eli yhteiskunnan, talouselämän, yritysten, politiikan ja hallinnon mekanismeja meillä ja muualla.

Englannin kurssit olivat työläitä, erityisesti talouden, politiikan ja hallinnon englannin kaksi kurssia. Niihin kuului niin sanastojen pänttäämistä, englanninkielisten talousjuttujen kääntämistä, maailman johtavien talousmedioiden seurantaa, maiden ja yritysten analyysia kuin juttujen kirjoittamistakin. Monet eivät pitäneet, mutta minä pidin, sillä opin paljon uutta ja ennen kaikkea hyödyllistä. Kappaleen alussa esitettyä ”austerity” sanan virhekäännöstä surkuhupaisine seurauksineen ei Pekka Huolmanin kurssin käyneelle olisi sattunut. Austerity sanoin kuin muut talouden käsitteet ja ilmiöt käytiin läpi perusteellisesti.

Kun sattumalta päätin opiskella pakollisen pitkän kielen ”pois alta” heti opintojen alussa, se käytännössä mahdollisti vapaan toimittaja uran aloittamisen jo vuoden opintojen jälkeen, keväällä 2013. Ensimmäinen juttukeikkani, ja moni sen jälkeen, suuntautui talousalan englanninkieliseen seminaariin, jossa haastattelin kansainvälisen ammattijärjestön pääjohtajaa. Sillä tiellä olen, seuraava saman median tilaama juttukeikka tehdään Kana-dassa.

4.5 Kuvajournalismi hyvä lisä mutta ei talousjournalistille tärkeä

Talousjournalistien arvion mukaan kyselyssä mukana olleista 50 oppiaineesta talousjournalistiksi aikoville olennaisia on 31. Loput 19 ovat hyödyllisiä mutta eivät olennaisia (vastausten keskiarvo välillä 1,5–2,5). Sellaisia, joita ei laisinkaan tarvita (vastausten keskiarvo pienempi kuin 1,5) ei ollut vastaajien mielestä mukana lainkaan, mutta oppiaineiden väliset erot olivat suuria, ja viimeinen oppiaine listalla sai vain 1,8 keskiarvon. Olennaiset siis erottuivat selvästi muista.

Hyödyllisten oppiaineiden joukossa on 11 sekä vuoden 2010 että vuoden 2014 journalismin koulutusohjelman mukaan pakollista oppiainetta, loput kahdeksan ovat valinnaisia tai ohjelmasta kokonaan puuttuvia. Pakolliset oppiaineet, jotka eivät talousjournalistien näkökulmasta ole tärkeitä, ovat lähes kaikki kuvajournalismin alueeseen kuuluvia. Talousjournalistien moniosaamisvaateet suuntautuvat siis muualle, esimerkiksi datajournalismiin tai erilaisille substanssialueille.

4.6 Vuoden 2014 ohjelmaa ei ole perusteltua kutsua talouspainotteiseksi

Haaga-Helian journalismin koulutusohjelman mukaisen medianomin tutkinnon laajuus on 240 opintopistettä (op). Medianomin tutkinnon laajuus on 30 opintopistettä enemmän kuin oppilaitoksen muiden alempien ammattikorkeakoulututkintojen, 60 pistettä enemmän kuin yliopistojen alempien tutkintojen ja 60 pistettä vähemmän kuin yliopistojen ylemmän tutkinnon. Tässä opinnäytetyössä arvioidaan vuonna 2010 uudistettua koulutusohjelmaa, ja verrataan tuloksia nykyiseen, vuonna 2014 uudistettuun koulutusohjelmaan.

Koulutusohjelma uudistettiin vuonna 2014, ja 240 opintopisteen tutkinto muodostuu nyt viidestä kokonaisuudesta. Alaluokittelussa on erotettu talouspainotteiset opinnot muista ja merkitty ne luetteloon vinotekstillä.

1. Journalistinen ilmaisu ja työprosessi	83 op
– Journalistinen kirjoittaminen ja työprosessit	34 op

– Tiedonhankinta	4 op	
– <i>Tilastojen käyttö toimittajan työssä ja datan visualisointi</i>	6 op	
– Valokuvaus ja kuvankäsittely, henkilökuvaus, kuvituskuva, kuvakerronta ja videotyö	17 op	
– Taitto, it-taidot, verkkojulkaiseminen, digitaalinen työympäristö	14 op	
– Journalistinen englanti ja ruotsi	8 op	
2. Työyhteisötaidot, ammatillinen kehittyminen ja yrittäjyys		55 op
– Opiskelutaidot ja välineet	10 op	
– Tutkimusmenetelmät ja opinnäytetyö	19 op	
– Journalistin ura ja yrittäjyys	16 op	
– Kansainvälinen muuttuva työelämä	10 op	
3. Yhteiskunta, poliittinen järjestelmä ja kansantalous		42 op
– Media, viestintä ja journalismi osana yhteiskuntaa	27 op	
– Oikeusvaltio, politiikka ja vallankäyttö	6 op	
– <i>Kansantalous ja hyvinvointi</i>	3 op	
– <i>Yritystalous</i>	3 op	
– Myynti ja markkinointi	3 op	
4. Työharjoittelu		30 op
5. Valinnaiset opinnot / erityisosaaminen		30 op
– Esimerkiksi tv- ja radiotyö, multimedia, luova kirjoittaminen, kielenhuolto, it-taidot, tekstin rakenne ja editointi, työelämäprojektit, osuuskuntayrittäjyys toimittajille, politiikan lukupiiri, valokuvauksen syventävät opinnot, verkko- ja opiskelijalehden toimittaminen		

Koulutusohjelmassa ei ole eritelty pääaineita ja sivuaineita, mutta Journalistinen ilmaisu ja työprosessi -opintokokonaisuus 83 opintopisteen laajuisena vastannee yliopistojen tutkin-
tojen pääainetta. Muiden opintokokonaisuuksien osalta noin 25 opintopisteen opinnot vas-
taisivat sivuaineen perusopintoja yliopistossa. Haaga-Helian koulutusohjelmassa tällaisia
kokonaisuuksia on vain yksi, eli 27 opintopisteen kokonaisuus Media, viestintä ja journa-
lismi osana yhteiskuntaa. Tämäkin kokonaisuus kuuluu osaksi pääainetta eli Journalis-
mia, joka muodostaa siis 110 opintopisteen kokonaisuuden. Lisäksi Kuvajournalismin (va-
lokuvaus ja kuvankäsittely, henkilökuvaus, kuvituskuva, kuvakerronta ja videotyö) 17 opin-
topisteen ja Journalistin ura ja yrittäjyys (freetyön perusteet, portfolio työskentely ja ura-
suunnittelu, media-alan yrittäjyys, itsensä työllistäminen) -kokonaisuuden 16 opintopisteen
pakolliset opinnot voidaan täydentää valinnaisilla lähes sivuaineen laajuisiksi. Talouspai-
notteisia opintoja ohjelmassa on 12 opintopisteen verran: tilastojen käyttö toimittajan työs-
sä 3 op, datan visualisointi 3 op, kansantalous ja hyvinvointi 3 op ja yritystalous 3 op.

Vuoden 2010 koulutusohjelmaan verrattuna pakollisten talouspainotteisten opintojen määrä on pienentynyt merkittävästi: kun vuoden 2010 koulutusohjelmassa niitä oli 28 opintopistettä eli reilusti sivuaineopintojen verran (katso taulukko 6), vuonna 2014 uudistetussa ohjelmassa niitä on vain 12 opintopistettä. Lisäksi vuoden 2014 koulutusohjelman valinta-aineiden joukosta puuttuvat kokonaan talouteen painottuvat opinnot. Koulutusohjelmaa ei näin ollen ole enää perusteltua kutsua talouspainotteiseksi.

Taulukko 6: Haaga-Helian vuoden 2010 journalismin koulutusohjelman pakolliset talous- ja yhteiskuntapainotteiset opinnot

Talousjournalistin tärkeimmät tiedot kyselyn perusteella	Kansantalous, makrotalous, valtiontalous	Yritystalous, yritysanalyysi, tilinpäätös, tilastot ja tunnusluvut	Yhteiskunta, politiikka, poliittinen järjestelmä ja päätöksenteko
Kurssin laajuus	5	23	6
Kurssit	Kansantalouden perusteet	Laskentatoimen perusteet ja tilinpäätösanalyysi, Corporate Finance and Securities Markets, Tilastotieteen perusteet, tilastojen käyttö toimittajan työssä ja kuvitusgrafiikka, Talousjuttujen kirjoittaminen, Yrittäjyys ja liike-toiminta	EU ja kansainväliset järjestöt, Valtio - ja kunnallishallinto sekä poliittinen järjestelmä

4.7 Jos tavoitteena edelleen on talouspainotteisuus, jotakin pitäisi tehdä

Mikäli Haaga-Helian journalismin koulutukseen halutaan palauttaa talouspainotteisuus tai lisätä sitä, tapoja on useita. Seuraavassa on kuvattu kaksi vaihtoehtoista tapaa talouspainotteisuuden toteuttamiseksi⁵.

---

⁵ Tämän tutkimuksen viitekehyksen muodostavaan kyselyyn vastanneista talousjournalisteista lähes 70 prosenttia oli suorittanut vähintään yhden ylemmän korkea-asteen tutkinnon. Monipuolisten jatko-opintojen perusteella voi päätellä, että suurin osa ylemmistä tutkinnoista ei yksin riittävästi pätevöitä taloustoimittajan työhön, eikä yksikään alemman asteen tutkinnoista. Vastausten perusteella parhaiten työhön valmistavat filosofian (pääaine journalistiikka tai joku muu), valtiotieteiden ja yhteiskuntatieteiden maisterin koulutus sekä sellaiset useamman tutkinnon yhdistelmät, joista yksi on korkea-asteen ylempi tutkinto. Oma kokemukseni vahvistaa havaintoa. Siksi ensimmäiseksi esitetty vaihtoehto, jossa talousjournalismiin erikoistuva voi suorittaa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon, on suositeltavampi, jos tavoitteena on kouluttaa mahdollisimman osaavia talousjournalisteja.

Vaihtoehto 1: Talousjournalismin opintokokonaisuus

Pidetään nykyinen medianomin koulutusohjelma ennallaan, ja perustetaan lisäksi uusi 60–80 opintopisteen laajuinen talousjournalismin opintokokonaisuus medianomin tutkinnon suorittaneille tai muutoin vastaavat tiedot ja taidot hankkineille. Opintokokonaisuudesta voisi muokata myös koulutusohjelman, jonka suorittaminen johtaa ylempään ammattikorkeakoulututkintoon. Opintokokonaisuus voisi muodostua seuraavasti.

1. Edeltävien medianomin tai vastaavien opintojen pitää sisältää seuraavat (12 op) tai sisällöltään vastaava kokonaisuus
  - Tilastojen käyttö toimittajan työssä (sama kuin perusopinnoissa)
  - Datan visualisointi (sama kuin perusopinnoissa)
  - Kansantalous ja hyvinvointi (sama kuin perusopinnoissa)
  - Yritystalous (sama kuin perusopinnoissa)
2. Seuraavista 40–60 opintopistettä
  - Talousjuttujen kirjoittaminen
  - Talouden, hallinnon ja politiikan englanti
  - Englanninkielinen talousjournalismi
  - Kansantalouden jatkokurssi
  - Analyysimenetelmät (tilastotieteen jatkokurssi)
  - Valtio- ja kunnallishallinto sekä poliittinen järjestelmä
  - Valtiontalous ja sen ohjausjärjestelmät
  - Kunnallistalous ja sen ohjausjärjestelmät
  - Laskentatoimi ja tilinpäätösanalyysi
  - Yritystalous ja -rahoitus
  - Yritystutkimus ja -analyysi
  - Yritys- ja yhteiskuntavastuu
  - EU ja kansainväliset järjestöt
  - Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden toiminta ja instrumentit
  - Johtaminen ja muut liiketoiminnan ohjausjärjestelmät
  - Organisaatioteoriat
3. Työelämäprojektit tai opinnäytetyö (ylempi tutkinto) 20 opintopistettä.

Opintokokonaisuuden kurssit voidaan koota yli yksikkö- ja organisaatorajojen: Niiden toteuttamisesta voivat vastata esimerkiksi Haaga-Helian journalismin ja liiketalouden koulutusohjelmat sekä Helsingin yliopisto ja Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu. Paketin kurseja tai osaa niistä voisi tarjota myös medianomin koulutusohjelman valinnaisiksi.

Vaihtoehto 2: Nykyisen medianomin koulutusohjelman muuttaminen

Pidetään nykyinen medianomin koulutusohjelma pääosin ennallaan, mutta muutetaan sen rakennetta luomalla siihen kolme 17 opintopisteen kokonaisuutta, joista jokaisen opiskelijan on valittava kaksi kokonaisuutta osaksi pakollisia opintoja. Kokonaisuudet voisivat olla seuraavat:

1. *Kuvajournalismi 17 op*

Valokuvaus ja kuvankäsittely, henkilökuvaus, kuvituskuva, kuvakerronta ja videotyö (kaikki koulutusohjelmassa jo olevia kursseja)

2. *Digijournalismi 17 op*

Taitto, it-taidot, verkkojulkaiseminen, digitaalinen työympäristö ja Journalism in the Digital Age (kaikki koulutusohjelmassa jo olevia kursseja)

3. *Talousjournalismi 17 op*

Nykyisten kaikille pakollisten kurssien Tilastojen käyttö toimittajan työssä, Datan visualisointi, Kansantalous ja hyvinvointi ja Yritystalous (yhteensä 12 opintopistettä) lisäksi palautetaan ohjelmaan seuraavat kurssit (yhteensä 17 opintopistettä):

- Talouden, hallinnon ja politiikan englanti
- Laskentatoimi ja tilinpäätösanalyysi
- Valtio- ja kunnallishallinto sekä poliittinen järjestelmä
- EU ja kansainväliset järjestöt
- Talousjuttujen kirjoittaminen

Valinnaisiin lisätään seuraavat tai ainakin osa niistä, kurssien laajuus 3–5 opintopistettä:

- Analyysimenetelmät (tilastotieteen jatkokurssi)
- Kansantalouden jatkokurssi
- Valtiontalous ja sen ohjausjärjestelmät
- Kunnallistalous ja sen ohjausjärjestelmät
- Yritystalous ja -rahoitus
- Yritystutkimus ja -analyysi
- Yritys- ja yhteiskuntavastuu
- Englanninkielinen talousjournalismi
- Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden toiminta ja instrumentit
- Johtaminen ja muut liiketoiminnan ohjausjärjestelmät
- Organisaatioteoriat

Molemmat vaihtoehdot antaisivat opiskelijalle mahdollisuuden hankkia Haaga-Heliasta hyvät tiedot ja taidot sekä journalismista, yhteiskunnasta että taloudesta. Kurssivalikoi-
maan sisältyisivät kaikki ammatissa toimivien talousjournalistien olennaisiksi arvioimat
oppiaineet, ja lisäksi paljon sellaisia, jotka voisivat heidän mielestään olla hyvä lisä talous-
journalistille. Talousjournalistiksi tähtäävä saisi käytännön työssä toimivaksi testatun tieto-
jen ja taitojen kokonaisuuden samasta oppilaitoksesta ja parhaimmillaan yhdellä tutkinnol-
la. Samalla säilytettäisiin muiden mahdollisuus erikoistua kuva- ja digijournalismiin. Opis-
kelijoiden valinnanvapaus kasvaisi, mutta kokonaisuuden laatu säilyisi silti ennallaan tai
jopa paranisi. Yhteistyö yli yksikkö- ja organisaatiorajojen laajentuisi luontevasti ja tehok-
kuus paranisi.

5 Lopussa kiitos seisoo

Lopuksi haluan kiittää kaikkia ja kaiken ikäisiä opiskelijakollegojani sekä journalismin koulutusohjelman opettajia kolmesta vuodesta, jotka olen saanut viettää kanssanne koulun penkkejä kuluttaen.

Aivan erityinen kiitos kuuluu ”tätiryhmämme” taitaville ja rohkeille naisille, oli onni saada teidät ystävikseni.

Toivotan kaikille menestystä, onnea ja iloa sekä työssä että muussa elämässä!

Lähteet

AIKAKAUSIMEDIA 2015. Mediakortit aiheittain.

Luettavissa: <http://www.mediakortit.fi/aiheittain/>. Luettu: 22.4.2015.

HAAGA-HELIA 2015. Opintojen suoritusjärjestys – JOURA10. Opintojen suoritusjärjestys – JOURA14. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/koulutusohjelmat/journalismin-koulutusohjelma-helsinki/opintojen-suoritusjarjestys-joura10?userLang=fi>. Luettu useita kertoja.

Hanska Jari, Kuparinen Susanna 2013. Talousjournalismin sopulipelit. Luettavissa: <http://fifi.voima.fi/artikkeli/2013/tammikuu/talousjournalismin-sopulipelit> Luettu: 2.3.2015.

Heiskanen Kalle, Honkamaa Tapio, Vänskä Harri 2012. Hyväuskoisuudesta kriittisyyteen. Talousjournalismi eilen, tänään ja huomenna. Taloudellinen tiedotustoimisto TAT. Kirjapaino Kopijyvä Oy.

Hulkko Kustaa 2013. Kalle Isokallio talousjournalismista: Objektiivisuus tärkeämpää kuin kriittisyys. Luettavissa: <http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/talous/kalle-isokallio-talousjournalismista-objektiivisuus-tarkeampaa-kuin-kriittisyys/> Luettu: 2.3.2015.

Hurmeranta Markku 2009. Talousmedia ja valkokaulustyöläiset. Ydinkohderyhmän arvioita talousjournalismin tasosta ja verkkomedian roolista. Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Tampere 2009.

Hurmeranta Markku 2012. Talousmedia murroksessa. Muutosdynamiiikan tarkastelua mediatalouden ja median käytön näkökulmista. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Tampere 2012.

Incoronato Katja 2014. Talousnobelisti varoittaa Suomea: ”Täysin vastuutonta”. Luettavissa: <http://www.uusisuomi.fi/raha/65531-talouden-nobelisti-varoittaa-suomea-taysin-vastuutonta>. Luettu 26.4.2015

Jyväskylän yliopisto 2015. Journalistiikan opetussuunnitelma 2012–2015. Luettavissa: <https://www.jyu.fi/hum/laitokset/viesti/opiskelu/opetussuunnitelmat/jou/ops2012-2015#section-0>. Luettu useina päivinä helmi-maaliskuussa 2015.

Koho Saara 2013. Rahan ja vallan sivut. Talousjournalismin puhujat ja diskurssit Helsingin Sanomissa, Keski-suomalaisessa ja Etelä-Saimaassa. Journalistiikan pro gradu – tutkielma, Viestintätieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä 2013.

Koistinen Mikko 1998. Pelkkää taloutta. Retoriikka journalismin tutkimuksessa. Teoksessa Kantola Anu & Moring Inga Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan. Sivut 40–63. Gaudeamus. Lahti 1998.

KYSELY 2015. Tämän opinnäytetyön osana tehty kysely suomalaisille talousjournalisteille. Liite 1.

Mikkonen Antti 1998. Rahavallan rakkikoirat. Tositarinoita talousjournalismista. WSOY. Porvoo 1998.

Tilastokeskus 1. Väestö iän mukaan, 2014 lopussa. Luettavissa:

http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#vaestoianmukaan. Luettu: 21.4.2015.

Tilastokeskus 2. Työvoima ikääntyy. Työllisistä merkittävä osa yli 54-vuotiaita. Luettavissa: http://www.tilastokeskus.fi/artikkelit/2007/art_2007-10-11_002.html. Luettu: 21.4.2015.

Tilastokeskus 3. Ikäryhmien välinen ero korkea-asteen suorittaneiden osuuksissa sukupuolen mukaan vuonna 2013. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/vkour/2013/vkour_2013_2014-11-06_tie_001_fi.html. Luettu: 21.4.2015.

Seuraavien mediatalojen verkkosivustoilta ja julkaisuista haettiin yhteystietoja useina eri päivinä helmi- ja maaliskuussa 2015:

- Arvopaperi
- Helsingin Sanomat
- Kaleva
- Kauppalehti
- Keski-Suomalainen
- Maaseudun tulevaisuus
- MTV
- Savon Sanomat
- Sisä-Suomen Lehti
- Suomen Kuvalehti
- STT-Lehtikuva
- Taloussanomat / Startel
- Talouselämä
- Turun Sanomat
- Vasabladet
- Yle

Liite 1. Kysely talousjournalistin työssä tarvittavasta osaamisesta

Tässä kyselyssä selvitetään talousjournalistin työssä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä sitä, miten ne on alan ammattilaisten mielestä parasta hankkia. Kyselyn tulokset muodostavat osan Haaga-Helia ammattikorkeakoulun journalismin aikuiskoulutusohjelman opinnäytetyötä.

Työn tavoitteena on tutkia koulutusohjelman antamia valmiuksia talousjournalistin työhön ja tehdä suosituksia koulutuksen kehittämiseksi. Vastaaminen ei vie kauan aikaa, sillä kysymyksiä on vain 14 kappaletta, ja suurin osa on monivalintakysymyksiä.

Vastaukset annetaan nimettöminä ja ne analysoidaan niin, ettei vastaajaa voi tunnistaa tulosten perusteella.

Kysymykset

1. Vastaajan sukupuoli *

- ☐ nainen
- ☐ mies

2. Vastaajan ikä *

- ☐ Alle 25 vuotta
- ☐ 25 - 29 vuotta
- ☐ 30 - 34 vuotta
- ☐ 35 - 39 vuotta
- ☐ 40 - 44 vuotta
- ☐ 45 - 49 vuotta
- ☐ 50 - 54 vuotta
- ☐ 55 - 59 vuotta
- ☐ 60 - 64 vuotta
- ☐ 65 - 69 vuotta
- ☐ 70 vuotta tai enemmän

3. Vastaajan tutkinnot perusasteen jälkeen (valitse kaikki sopivat) *

- ☐ ylioppilas
- ☐ muu toisen asteen tutkinto, mikä? _____
- ☐ alempi ammattikorkeakoulututkinto, mikä? _____
- ☐ ylempi ammattikorkeakoulututkinto, mikä? _____
- ☐ alempi yliopistotutkinto, mikä? _____
- ☐ ylempi yliopistotutkinto, mikä? _____
- ☐ tutkijakoulutus, mikä? _____

4. Jos olet hankkinut edellä mainittujen tutkintojen lisäksi muuta lisäkoulutusta tai erikoistutkintoja, mainitse tässä talousjournalistin työn näkökulmasta tärkeimmät.

---

5. Työnantaja (jos teet töitä useammille, valitse pääasiallinen työllistäjäsi) *

- ☐ talouteen erikoistunut päivälehti (printti, verkko tai molemmat)
- ☐ muu päivälehti (printti, verkko tai molemmat)
- ☐ talouteen erikoistunut aikakauslehti (printti, verkko tai molemmat)
- ☐ muu aikakauslehti (printti, verkko tai molemmat)
- ☐ olen talouteen erikoistunut journalisti televisiossa
- ☐ olen talouteen erikoistunut journalisti radiossa
- ☐ olen talouteen erikoistunut journalisti uutistoimistossa
- ☐ olen vapaa taloustoimittaja ja minulla on useita toimeksiantajia
- ☐ en ole tällä hetkellä työelämässä
- ☐ työnantajani on joku muu, mikä? _____

6. Nykyinen tehtävä (valitse useampia vain, jos työtehtäviisi sisältyy merkittävä määrä useampia töitä) *

- ☐ taloustoimittaja
- ☐ datajournalisti tai analyytikko
- ☐ tuottaja tai toimitussihteeri
- ☐ uutispäällikkö, toimituspäällikkö, päätoimittaja tai muu esimiestehtävä toimituksessa
- ☐ muu tehtävä, mikä? _____

7. Oletko erikoistunut johonkin tai joihinkin teemoihin, asioihin tai juttutyyppeihin? Mihin?

---

8. Päädyin talousjournalismin pariin *

- ☐ määrätietoisesti hakeutumalla, valitsin jo opintoni talousjournalistin uraan sopiviksi
- ☐ alun perin hakeuduin toimittajan työhön, ja siirryin talousjournalismin pariin urakehityksen kautta
- ☐ hakeuduin itse talousjournalistiksi muista talouden tehtävistä
- ☐ minulle tarjottiin työtä talousjournalistina, työskentelin aikaisemmin muissa talouden tehtävissä
- ☐ muuta kautta, miten? _____

9. Työkokemus vuosina *

kaikkiaan _____

talousjuttujen toimittamiseen liittyvissä tehtävissä _____

muissa toimituksellisissa tehtävissä _____

10. Onko kokemus muista kuin toimittajan tehtävistä mielestäsi tärkeää talousjournalistille? Millaisista tehtävistä on eniten hyötyä? *

---

11. Mikäli haluat, voit täydentää edellistä vastaustasi listaamalla seuraavaan taulukkoon työtehtäviäsi ja arvioimalla niiden merkitystä talousjournalistin tehtävissä onnistumisen näkökulmasta. Aloita nykyisestä tehtävästä ja siirry sen jälkeen sitä edelliseen.

Listan ei tarvitse olla kattava.

Huomaa: Pääset kirjoittamaan tehtävän kuvauksen vasta sen jälkeen, kun olet arvioinut sen merkityksen.

1	2	3	4
Ei lainkaan merkitystä	Hieman merkitystä	Kohtalaisen tärkeä	Tärkeä

Nykyinen tehtävä, mikä? _____

Edellinen tehtävä, mikä? _____

Edellinen tehtävä, mikä? _____

Edellinen tehtävä, mikä? _____

Edellinen tehtävä, mikä? _____

Edellinen tehtävä, mikä? _____

Edellinen tehtävä, mikä? _____

12. Millaisia tietoja ja taitoja taloustoimittajalla pitää mielestäsi olla? *

---

13. Millainen koulutus talousjournalistilla mielestäsi tulisi olla, jotta hän voisi nyt ja tulevaisuudessa onnistua työtehtävissään hyvin? *

---

14. Tämä on kyselyn viimeinen kysymys.

Huomaa: Jos et halua ottaa kantaa jokaiseen kohtaan, voit jättää osan kohdista tyhjäksi.

	1	2	3	4
	Ei tarvita	Hyvä lisä	Tärkeä	Välttä- mätön
Joukko- ja organisaatioviestintä	☐	☐	☐	☐
Median tutkimuksen teoriat ja menetelmät	☐	☐	☐	☐
Journalismin tutkimus, analyysi ja kritiikki	☐	☐	☐	☐
Median ja journalismin analyysi ja kritiikki	☐	☐	☐	☐
Journalistinen kirjoittaminen	☐	☐	☐	☐
Työvälineohjelmistot (tekstinkäsittely, taulukkolaskenta, power point)	☐	☐	☐	☐
Talousjuttujen kirjoittaminen	☐	☐	☐	☐
Kansalaisjournalismi	☐	☐	☐	☐
Tiedonhankinta ja analyysimenetelmät	☐	☐	☐	☐
Uutistyo	☐	☐	☐	☐
Radiotyö	☐	☐	☐	☐
TV-työ	☐	☐	☐	☐
Monimediatyö	☐	☐	☐	☐
Datajournalismi	☐	☐	☐	☐
Toimituksen työprosessit	☐	☐	☐	☐
Kuvajournalismi	☐	☐	☐	☐
Valokuvaus	☐	☐	☐	☐
Videokuvaus	☐	☐	☐	☐
Kuvankäsittely	☐	☐	☐	☐
Lehtitaitto	☐	☐	☐	☐

Kuvitusgrafiikka	☐	☐	☐	☐
Uutiskuvaus	☐	☐	☐	☐
Henkilökuvaus	☐	☐	☐	☐
Verkkojulkaiseminen	☐	☐	☐	☐
Oikeudellisen ajattelun ja lainsäädännön perusteet	☐	☐	☐	☐
Kuvituskuvien suunnittelu ja toteutus	☐	☐	☐	☐
Valtio- ja kunnallishallinto sekä poliittinen järjestelmä	☐	☐	☐	☐
Työoikeus ja työmarkkinajärjestöt	☐	☐	☐	☐
Journalistisen työn ammattietiikka ja lainsäädäntö	☐	☐	☐	☐
Kansantalouden perusteet	☐	☐	☐	☐
Tilastotieteen perusteet ja tilastojen käyttö toimittajan työssä	☐	☐	☐	☐
EU ja kansainväliset järjestöt	☐	☐	☐	☐
Yritystutkimus ja -analyysi	☐	☐	☐	☐
Yritys- ja yhteiskuntavastuu	☐	☐	☐	☐
Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden toiminta sekä yritysrahoitus ja rahoitusinstrumentit	☐	☐	☐	☐
Laskentatoimi ja tilinpäätösanalyysi	☐	☐	☐	☐
Johtaminen ja muut liiketoiminnan ohjausjärjestelmät	☐	☐	☐	☐
Organisaatioteoriat	☐	☐	☐	☐
Valtiontalous ja sen ohjausjärjestelmät	☐	☐	☐	☐
Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden toiminta ja instrumentit	☐	☐	☐	☐
Laskentatoimen perusteet ja tilinpäätösanalyysi	☐	☐	☐	☐
Kunnallistalous ja sen ohjausjärjestelmät	☐	☐	☐	☐
Suomen kieli	☐	☐	☐	☐
Englannin kieli	☐	☐	☐	☐
Ruotsin kieli	☐	☐	☐	☐

Englanninkielinen talousjournalismi ja sen analyysi	☐	☐	☐	☐
Esiintymistaito	☐	☐	☐	☐
Yritystalous ja -rahoitus	☐	☐	☐	☐
Haastattelutekniikat	☐	☐	☐	☐
Luova kirjoittaminen	☐	☐	☐	☐
Työharjoittelu	☐	☐	☐	☐
Opinnäytetyö	☐	☐	☐	☐

15. Jos haluat, voit tässä esittää kommentteja kyselyn teemoista.

Mikäli haluat saada käyttöösi yhteenvedon tuloksista, ilmoita tässä sähköpostiosoite, johon yhteenvedo voidaan lähettää.

Huomaathan, että vastauksesi ei ole tämän jälkeen enää anonyymi.
